

- 1. נפירות רש"י בשבת
- 2. (נה) [נה] ש"י ד"ה
- 3. שם בתוספות (ד"ה הו)
- 4. נזר המנוחה סימן קנ"ה
- 5. זקן נטול: המנוחה מיומנות
- 6. יום קושטא שבת ה"ה ז' כ"ט
- 7. ע"מ לזמן מה עמוד הקדן

בימונים רמב"א

- 1. רמב"ם שבת
- 2. כה, ז'
- 3. סע"ף ג דסע"ף ז'
- 4. אור דרוע [המנוחה שבת
- 5. סימן פו אות ב עמוד קנ"ה

המנוחות והמנוחה

- 1. (א) עיין סימן קפ"ו סע"ף ט' (מ"א ס"ק ז')
- 2. (ב) תוקן במהדורת פה"ל מקמ"ה, וכן הניחו מקור חיים, לנכסו שרד וד' פתחים
- 3. (ג) נכסו ע"פ יד פתחים
- 4. (ד) תוקן מהמהדורת חמ"ד ח"ט
- 5. (ה) הושבע מהמהדורת פה"ל מקמ"ה, וכן הניחו נכסו חיים, לנכסו שרד וד' פתחים
- 6. (ו) תוקן ע"פ יד פתחים חיים
- 7. (ז) תוקן ע"פ יד פתחים חיים
- 8. (ח) תוקן ע"פ יד פתחים חיים
- 9. (ט) תוקן ע"פ יד פתחים חיים
- 10. (י) תוקן ע"פ יד פתחים חיים

ללא נעשה בסיום חלה אם כן הניח עליו דבר המוקצה בשביל שיחשב עליו בטוב, אבל מה שמניחין בדרך חקראי כמו שרגילין להשים בחיבה חפצים אלו על אלו מפני שאין לו ריוח לפנות כלל חפץ מקום בשולי המיטה, כהאי גוונא לא חשיב מניח חלה שוכת, נראה דאין רחיה מפירות רש"י להחיר, חלה (בשבת עליו כזר) [כשנת עליו כזר] ובערב שבת שכחו, אבל מניח בערב שבת אפילו בחקראי הואיל וידוע שהמוקצה יהא נח על החפץ בשבת גם החפץ נעשה מוקצה, עכ"ל. ולי נראה פשוט כדברי השואל, דהא מטלטלין כגונא אגב קטמא ¹ אע"ג שיש ² על האפר שבדי עיים, כמו שכתב הרמב"ם [שבת פרק כ"ו הלכה ג].

השבת אסור להטות ולנער ¹ ויש אומרים דאפילו הניחם שם על דעת שישארו שם בבניית השבת כדי שימלאם בשבת ² מותר להטות ולנער בשבת ולא אסרו אלא במניח על דעת שישארו שם ³ כל השבת הנה ⁴ (ב) ואלו ⁵ אפילו נטל האיסור משם אסור לטלטל הכלי דמאחר שנעשה בסיום לדבר האסור למקח שבת ⁶ אסור כל השבת כולה ⁷ וכן בכל מוקצה וכן לקמן סימן ש"י ⁸. ⁹ אם חלה הניח דבר מוקצה על של חצירו לא חמירין דנעשה בסיום לדבר האסור דאין חלה אוסר של ¹⁰ חצירו ח' שלא מדעתו:

וכן מטלטלין תרומה טהורה אע"פ שהטמאה מונחת עליה [נמרה שם קמ"ב א], ומיירי במניח כגוונא, דאי בשוכת אפילו הטמאה (לורה) [לכדה] ¹ שרי, (או) [אלא] ² איירי במניחו, כן משמע ברמב"ם [שם פרק כ"ה הלכה ב] וכדבריו ירוחם [מנחות י"ג פ"ג ב] ובתשובת הרא"ש [כלל כב סימן ח ד"ה הדרן ה"ג], ואפילו הכי לא חמירין דטהורה נעשה בסיום לטמאה. והמאור [שם מה, ב] כתב גבי חפץ על פי החבית, דדוקא כשמניח על דעת בסיום אסור, אבל במניח על דעת שיש היו כשוכת, ובמלחמות [שם ד"ה אמר] כתב דאפילו הניחה על דעת כיסוי נעשה בסיום, עכ"ל. אבל במניח בחקראי כמו שכתבתי לעיל לכוני עלמא ³ לא נעשה בסיום, (ועיין ⁴ כן משמע ריש סימן רנ"ט וסימן ון וסימן ש"ח סע"ף כ"ו וסימן ט, ע"ש. וכן כתב הבי"ט סוף סימן ש"י [עמוד שט ד"ה כהנא] בשם הרשב"א [שו"ת ח"א סימן תתמו] דמותר לטלטל שק מטלטלין שיש בו כים מעות, ע"ש. כתבו החוקשים [שם דף מ"ה ע"כ ד"ה דלות השבת] דקרינה של חרנגולים כיון שעשויה לחרנגולים אם יש בו ביצה אפרוח אסור לטלטלה,

ש"ח [סע"ף ו' בהנה], מה שאין כן במטרה ¹ ששם כלי [שמלאכתו] ² לאיסור עליה ומותר לנער גופו ומקומו. חלה שאי אפשר לנו להקל בזה, כיון שהב"י [סימן רע"ט עמוד קט"ד ד"ה וכתב] ושו"ע [שם סע"ף ב] פוסקים לאיסור בנר שהדליקו בשבת, והיא כדעת רמב"ם ורש"י, ואם כן יש לנו להחמיר גם במפה שזכרנו, והיאך מלאנו ידינו ורגלנו בביט המדרש, לאסור בנר שהדליקו בשבת אפילו לנער גופו ומקומו, ולהחמיר במפה שהנרות עומדים עליה בין השמשות, דהא אימתקלא לבין השמשות כדון בסיום לאיסור, ואימתקלא לכוני שבתא, וי"ע. ועיין מה שכתבתי בסוף סימן ש"ח [סימן ק"ל] (ב) ואז אפילו ג"כ וכו'. זה קאי גם לדעה ראשונה, דאפילו לא הניחו חלה לכניסת שבת ונטלו אחר כך אסור כל השבת, שכן כתב הרמב"ם בפירושו במטרה שעליה נרות שאף על פי שהלך הדבר שגרם לאיסור, עיין שם בפרק כ"ה [הלכה ו], והרמב"ם סבירא ליה כרש"י [שבת נ"א א' ד"ה הרי וכן] שהיא דיעה ראשונה:

דאין זה כשוכת חלה כמניח, (על כרחק) [עד כאן] ¹ והוא הידן לכל כיוצא בזה: ² ויש אומרים דאפילו וכו'. ובמקום פסידא יש לסמוך על זה [ב"ח סימן רע"ז עמוד קס"ד ד"ה ה'] ³ ח' י"א מדעתו. וכן משמע ⁴ בתוספות [שבת דף ל"ז] [מ"ד] ⁵ [פ"ב ד"ה י"ג]. כתב השלטי גבורים, ונסתפק אור זרוע [הלכות שבת סימן כט עמוד ג] היבא ⁶ שהניח כלי תחת הנר ונפל הנר לתוכו וחס"כ נפל לחוץ, או שנטל עב"ס הנר מהכלי, אם מותר לטלטל הכלי חס"כ אם לאו. או אם ראובן לקח כלי של שמעון תחת הנר ונפל הנר לתוכו, אם יוכל לאסור כלי של שמעון לנטלו מהיכנו או לאו. ואם שמעון הניח מעות על כר של ראובן, כתב אור זרוע [שם סימן פו אות ג עמוד ר"ה] דלאו כל כמיטה לאסור על ראובן (פסקי מהר"ם ⁷), עכ"ל במדברי בפרק בירה [שבת רמז ס"ח אות א], וזרין לומר דבמלעניחא מיירי כגון שהניח ראובן כלי שמעון תחת נר שמעון, ואם כן מסתמא ניחא ליה שלא ישרף הבית, ולכן נסתפק בו, וי"ע. ובתוספות דף מ"ד [שם משמע לאיסור, כיון שעושה לדעת חצירו, עיין סימן של"ד סע"ף כ"ה ומה שכתבתי סימן ש"י סע"ף ו' [סימן ד']:

ע"כ ולנער וכו'. ואפילו נפלו בשבת אסור לטלטל החנית או הכר: ¹ א"א בבנייה וכו'. הנה גוי או חיתוק לדעת ישראל חשיב כמניח, תוספות שבת פרק בירה דף מ"ד ע"כ (ד"ה י"ג). הנה ישראל על של חצירו לא חשיב בסיום לדבר האסור:

נדרך רחם למהדרין

נדרך רחם למהדרין

ואח"כ נסתה, מיקרי שוכת, מהרא"י סימן קל"ג, [מ"א ס"ק ו'] (1) כ"ה השבת, ובמקום פסידא יש לסמוך על זה, כ"ה, [מ"א ס"ק ו'] (2) אפילו זה קאי גם לדעה ראשונה, דאפילו לא הניחו חלה לכניסת שבת ונטלו חס"כ אסור כל השבת, ע"ז [מ"ק ב'] (3) אסור. לפי זה כשמעדין המטרה

עם הנרות על המפה שעל השלחן יש לאסור לטלטל המפה היא כל השבת, ולא שמענו ולא ראינו שום חכם נזהר בזה, וי"ע, ע"ז [מ"ק ח] ע"ש: (ט) הברירה, ואם עושה לטובת חצירו יש להספק, דמסתמא ניחא ליה, עיין מ"ה [מ"ק ח]:

ביאור הגר"א

המנוחות רע"א

[ט] יש אומרים, תוספות ד"ה או, במתניתין שם [שם, א] נזכר את הכסוי ועוד, דאפילו מגולה מקצתה אסור, ומהא דשם קב"ג אי תוחבה כו', ועיין תוספות שם [ד"ה הו], ועיין סימן שו"א סע"ף ח' בהגה"ת: [ו] ונהגו יא אפילו, [שם] מ"ג א, כ"ד ב': [יא] וכן כ"ה, פרק ג' דר"ט [והנה] כ"ז ב': [ב] אם אדם, עיין תוספות שבת מ"ה ב' ד"ה יש, וסוף פרק ב' דתולין [ב] ב' [בסדרא]:

ג) [מ"א ב"ה] ע"כ האפר שבדי עבדיה. נראה לענין אין מזה רחוק. דאין שכרי פלוג מנסים לכל האפר, חלה דמיתה בכמה מקומות שבדי עיים, ונתי דמקום העצים יש לומר דהאפר שמתחיהם היו בסיום, מכל מקום האפר שנלדדים לא היו בסיום, דאין האפר עליו גוש אחד שיהיה הכל בסיום: (ד) נ"י ע"ש [ב] מותר להחיות ולנער בישיבת. אבל מכל מקום אסור להגביה החנית הידי דלחך למקומו, כך נראה לי לתיק מדברי תוספות שבת דף קכ"ג ע"א ד"ה ה"ה (פגול) [פגולא] [י"א] ועיין בתוספות בשבת דף קכ"ג, ומדבריהם נראה דמכל מקום לא היו כשוכת

כלל סז

דין בסיס לדבר אסור

(ש"ט-ש"י-ש"יא)

7c

א כבר כתבנו שהמניח דבר מקצה אפלו על כלי שמלאכתו להתר, דין הפלי כמקצה גופו. ואמנם אינו נעשה בסיס אלא על פי שבעה אפנים. א) שיהיה מנח עליו בין השמשות, דאז אמרינן מגו דאתקצאי לבין השמשות אתקצאי לכלי יומא. אבל אם הניח נכרי או קטן, או אפלו הוא בעצמו בשוגג בשבת, אף-על-גב דכל זמן שהמקצה מנח עליו אסור לטלטל הפלי, מפל מקום לאחר שהוסר המקצה ממנו, אין עליו דין בסיס עוד, ומתר לטלטל. ויש אומרים דאפלו בעודו עליו, מתר לנער המקצה ממנו: ב) לגדולי הפוסקים, לא נעשה בסיס אלא אם פן היה דעתו שיהיה מנח שם כל השבת. אבל אם דעתו שלמחר יטלנו נכרי, לא הוי בסיס. ויש לסמוך על זה במקום פסידא. אבל בלי זה, קימא לן כגדולי הפוסקים דאפלו דעתו לסלקו, הוי בסיס, כיון שבין השמשות היה מקצה עליו: ג) דוקא כשהניח עליו בכונה, אבל אם שכח, אפלו שהניח עליו בחל בכונה והיה דעתו לסלקו קדם שבת ושכח, לא הוי בסיס: ד) שיהיה מנח המקצה על כלי שלו או על של חברו שנתן לו רשות. אבל אם הניח מקצה שלו על כלי של חברו שלא ברשות, קימא לן אין אדם אסור דבר שאינו שלו. ומכל מקום אם נתן ראובן מקצה של שמעון בכלי של שמעון, הוי בסיס, דמסתמא ניחא ליה לשמעון שלא יבוא לידי הפסד: ה) שיהיה מנח שם המקצה בשביל שיתישב עליו בטוב. אבל מה שמניחין בדרך אקראי, כמו שרגילין להשים בתבה חפצים אלו על אלו, מפני שאין לו רוח לפנות לכל חפץ מקום בשולי התבה, לא הוי בסיס. ונראה לי, דאף לסברא זו, התבה הוי בסיס, שהרי על-כל-פנים היה דעתו שינח בתבה, אלא שהפלים שבתבה שהמקצה מנח עליו לא הוי בסיס. ויש חולקין וסבירא להו דהוי בסיס: ו) שיהיה מנח על עקר הפלי. אבל כיס התפור בבגד ומעות מנח בפיס, כיון שאינו על עקר הבגד, לא הוי הבגד בסיס: ז) לא מקרי בסיס, אלא כשמנח עליו דבר אסור בלבד. אבל אם מנח עליו גם דבר התר, וההתר חשוב אצלו יותר מן האסור, לא הוי בסיס. ודוקא שחשוב לו. אבל אם אינו חשוב לו, אף-על-גב דלאחרים חשוב, לא נקרא חשוב: L

ב החלוק אם הוא בסיס או לא, הוא זה: דכל מקום דהוי בסיס, אסור לטלטל הפלי אפלו לצרך גופו ומקומו. נאפלו לנער ממנו המקצה, דהוי רק טלטול כלאחר יד, אפלו הכי אסור, שהרי הפלי גופו נעשה כאלו הוא עצמו המקצה. ובמקום דלא נעשה בסיס, אם צריך להשתמש בגופו של כלי, או שצריך למקום הפלי, מתר לנער המקצה, דהוי טלטול כלאחר יד. ואם אי אפשר לנער שמתירא מהפסד הפלי או

3

אפלו מהפסד המקצ
 למקומו, מטלטלו ונ
 ש"ט):
 ג הא דשרינן נעו
 המקצה, אסור לנער
 שכתב בשם הב"ח, ואי
 ד על פי הפללים
 השלחן, שהרי השלו
 השמשות לחם, דאז
 לסעודת שבת. ונרא
 קדם הדלקת הנרות
 בנות נביאים הן. וא
 פי שלא היה לחם
 השבת, ובמקום הפ
 ה המנוחה שהדל
 אף לאחר שיכבה, א
 מתר לטלטל בכהאי
 גונא משום הנרות.
 דעת האומרים שלא
 הנר מאוס עליו כיו
 של רעי (סימן רע"ג
 ו ולכן גם פן מתו
 משום שלא היה עי
 להיכן יפלו. ודוקא
 על המפה, מתר לנ
 אינן חשובין ככלל, ו
 לטלטל אגבן הקלפ
 ד"ה "עושה", ועיין
 ז כבר בארנו, ש
 האסור לגבי ההתר
 שיש בה דבר המנ
 עם הדברים המתר

יזא אלור 4 יכון זאורות זא

שלחן ערוך

מכבוד קדושת אדונינו מורינו ורבינו הגדול
הגאון האלהי החסיד המפורסם
אור עולם מופת הדור
נור ישראל ותפארתו קדוש ה'

מרנא ורבנא
מוה' שניאור זלמן נבג"מ

אורה חיים
חלק שני

הוצאה חדשה מסודרת מחדש ומתוקנת

ירושלים ת"ו תשנ"ג

כ ב"ח ס"י רע"ז
 מ"א סק"ז
 ל רמב"ם פכ"ה
 ה"ז רמ"א ס"ד
 מ מ"א סק"ז
 וכדעת השולחן
 בכתביו מהרא"י
 ס"ק צ"ג
 ג תוס' מ"ה ב'
 ה"ה דאית
 ס אור זרוע
 ע מ"א סק"ח
 בשם תוס' ה"ה
 מ"ד
 א הרי"ף
 והרא"ש ודלא
 כרב ק"מ ב'
 דלטעמיה אדיל
 דס"ל כו' יהודה
 כמ"ו שפירש
 בערוך ערך ת'
 ובתוס' קל"ט ב'
 לפירוש קמא
 ב דאילו אינו
 ראוי יש שאפילו
 ר' שמעון מודה
 כמ"ש ס"י ש"ח
 סע"י ס"ח ס"ט
 ג שמואל י"ב ב'
 ה ר' יוחנן מ"ה
 ד רבי שם עמוד
 ב' ה"ה
 פצעילי תמרה
 כפרש"י
 ו שמואל שם
 עמוד א' ודלא
 כברייתא שם
 דאחיא כרבי
 יהודה
 ז לפירש"י שם
 וכ"כ הרי"ף
 והרא"ש
 והרמב"ם פכ"ו
 ח ביצה כ"ג

או ע"י נכרי אלא היה בדעתו לטלטל באמצע השבת את החבית והכר עם האבן והמעות שעליהן למקום אחר על ידי נכרי או על ידי ישראל כשיצטרך למקומן אין זה מועיל כלום כיון שאף באותו מקום יהיה האבן והמעות מונחים עליהם הרי הן בסיס להם והעיקר כסברא הראשונה וכל מקום במקום הפסד יש לסמוך על סברא האחרונה כגון אם נפל נר על השלחן כמו שנתבאר בס"י רע"ז (סעיף ו):

ח ולדברי הכל אם הוא בענין שנעשו בסיס לאיסור בבין השמשות אף אם אח"כ ניטל האיסור מעליהן ל' אסור לטלטלן כל השבת כולה כמו כשהיה האיסור עליהן שמתוך שהוקצו בין השמשות הוקצו לכל השבת כולה כמו שיתבאר בס"י (סעיף ד):

ט אין ההיתר נעשה בסיס להאיסור אלא אם כן הניחו עליו בכוונה לאיזה צורך בין לצורך האיסור עצמו בשביל שיתיישב עליו בטוב כגון מעות שעל הכר בין לצורך דבר אחר המותר כגון אבן שעל פי החבית אבל אם הניחו עליו בדרך אקראי שלא בכוונה לאיזה צורך שצריך לו שיהיה מונח עליו אלא כמו שרגילין להשים בתיבה חפצים אלו על אלו מפני שאין לו ריוח לפנות מקום לכל חפץ בשולי התיבה לא נעשה זה בסיס לזה ודינו כשוכח ולכן מותר לטלטל המפה שעל השולחן אע"פ שהמנורה עומדת עליה לפי שאינו צריך לו שתהא המנורה על המפה אלא על השולחן ואינו מעמידה על המפה אלא מפני שאי אפשר לו לפנות מקום להמנורה בגוף השולחן עצמו או מפני שאינו חושש לפנות לה מקום ולפיכך לא נעשית המפה בסיס להמנורה ולא נאסרה בטלטול:

י קינה של תרנגולים שיש בה ביצה שיש בה אפרוח שביצה זו אסורה בטלטול מפני שאינה ראויה אף לכלב מחמת קליפתה הרי הקינה נעשה בסיס להביצה שכוון שהקינה עשויה לתרנגולין אין זה כשוכח אלא כמניח מדעת וכן כל כיוצא בזה:

יא אם אדם הניח דבר מוקצה על דבר המותר של חבירו שלא מדעתו אף אם גם דבר המוקצה הוא של חבירו לא נעשה ההיתר בסיס להאיסור לפי שאין אדם אוסר חפץ של חבירו שלא מדעתו ואם עשה כן לטובת חבירו שמן הסתם נוח לחבירו דבר זה נעשה לטובתו כגון שנטל ראובן כלי חרס של שמעון והעמידו מבעוד יום תחת הנר בבית שמעון כדי שיפול הנר לתוכו ולא ישרף הבית ונפל הנר לתוכו קודם בין השמשות והיה בתוכו עד אחר בין השמשות נעשה הכלי בסיס להנר ואסור לטלטלו כל השבת כולה וכן כל כיוצא בזה:

שי דיני מוקצה בשבת וכו' כ' סעיפים:

א כבר נתבאר בס"י ש"ח (סעיף ב') שמוקצה מחמת מיאוס מותר לטלטלו:

ב כל דבר י הראוי לאכילה בשבת אין בו דין מוקצה אפילו אם הוא עומד לסחורה כגון תמרים ושקדים ושאר פירות העומדים להוליכם לסחורה למקום אחר מותר לאכול מהם בשבת ואפילו אם דחה אותם בידים מלאכלו בשבת כגון חטים שזרען בקרקע מותר לאכול מהן בשבת אם עדיין לא השרישו וכן ביצים שנתנן תחת התרנגולת לגדל אפרוחים מותר לטלטלן וכן תמרים הנלקטים קודם בישולם וכוונסים אותם בסלים והם מתבשלים שם מאליהם מותר לאכול מהם קודם גמר בישולם וכן כל מיני פירות שמניחים אותם במוקצה לייבשם מותר לאכול מהם קודם שיתייבשו חוץ מגרוגרות וצימוקים שאסור לאכול מהם או לטלטלן כשהניחם במוקצה עד לאחר שנתייבשו לגמרי לפי שהן מסריחות בנתיים ואינן ראויין לאכילה משנשתהו שם מעט עד שיתייבשו לגמרי ולכן אסורים בשבת משום מוקצה ואין צריך לומר אם אינן ראויין לגמרי שהרי הן גרועין מכל מוקצה שהרי הן כאבנים ועפר ואפילו הזמנה מבעוד יום אין מועלת בהם כמו שיתבאר אלא אפילו אם הן

הן ראויין ואינן ראויין משום מוקצה שכוון שו ואינן דומין לשאר דברי הסיח דעתו מהן לגמרי שיסריחו הקצה דעתו שזו שעכשו בשבת נמלך לו השבת כמו שיתבאר שכ

ג כמה דברים אמורים נ מותרין אם הם ראויין שהנכרי אינו מקצה כלו דברים אמורים בדבר ו לעצמו ואפילו היה בדו הנכרי אומר בערב שבת מועלת בהם אפילו בעוד ובטלטול משום גזרת פי שהיה מחוסר צידה מבע דעתו מועלת כלום שאי הי

ד כל דבר שהיה אסור כגון דבר שהיה מוקצ אסור באכילה ולא היה נסתלק ממנו האיסור ונ אמורים כשדחאו האדם מבעוד יום וכבה אחר ו ראוי בשבת שכשהדליה להסתפק ממנו אף לאח כניסת השבת היה מוקצ

ה וכן דבר שלא היה ראוי משחשכה שהזו בין השמשות כגון גו לגמרי ונעשו ראויין ע

ו אבל דבר שהיה מוקצ כגון דבר שהיה מוד נסתלק האיסור שוב אי ממנו לגמרי ולא היה כ בשבת מחמת איסור שז מהם חי אף שהסיח די איסור הו ז וכל זה בדבר שהיה אפילו במקצתו לבד מאליו בין שנדחה ב

Sofer, Simeon.

6

ספר פתאוריות תשובה /
בעזה"י

תשובות

התעוררות תשובה

על ארבעה חלקי שולחן ערוך

פילפולים וביאורים בסוגיות הש"ס

חידושים בשו"ע או"ח יור"ד

ארבעה חלקים

מאת מרן

הגאון האמיתי שר התורה והיראה

מופת הדור והדרו עטרת תפארת ישראל

רבינו שמעון סופר זצוק"ל

רב ואב"ד ערלוי יע"א

ערוך ומסודר במהדורה מחודשת בתיקונים ומראי מקומות

על ידי

מכון להוצאת ספרים וחקר כתבי-יד

על-שם החתם סופר ז"ל

בעיה"ק ירושלים תובב"א

[ונראה ליישב דהנה] ל"ב מדוע חסור לשחק בכדור הלא המשחקים א) מולאים זו עונג, ועונג שבת מלוח רבה היא כדליתא בשו"ע או"ח (סי' הע"ז סי"ח) בהג"ה ח"ל: או שרואה לילך לעייל ביום טוב או בשבת צפרדם דבר זה נקרא דבר מלוח עכ"ל, ומניחים בשביל זה טירובי החומין העש"י שאין מניחין טירובי החומין הלא לדבר מלוח. וי"ל ליישב כי מנהג ישראל הוא שממחכים ומרחיקים לשחק בכדור והומרים העטם מפני סכך ע"ז, ויש סמך לזה במס' ט"ז (מ"ע"ב) לורה שיש בידה כדור או מקל סימן שהיא ע"ז, וזה נחמת עון פלילי, והנה צירופלמי העניה (שם) היתה סתם מפני שהיו משחקין בכדור ולא הוציאו שם בשבת ב, ובמדרש איכה (פרשה צ"ה היתה שבשבת היה, וי"ל דלורתי דמילתא נקט המדרש כי צימני החול היו ערודים צפרנסתם כדליתא שם שהיה מסחרם רב מאוד אבל בשבת היו פנויים, ח"כ מושבים דברי הרמ"ח ש"ל שמלך שבת ח"ן זו חיבור ג, אבל בתוספתא במס' ביצה (י"ב ע"ח) ד"ה הכי, דכתבו דמשחקין בכדור שקורים פלוטא צו"ש צרכ"ר, משמע דכיו נובגין לשחוק בכדור. וח"ל זה שקורין פלוטא הוא מין אחר, אבל הכ"י וד"מ שמצויים דברי תוס' לראיה להיות לא חלקו בין פלוטא לכדור ד.

שו"ע או"ח (סי' רס"ח סעי' א'), ומוכן הוא ג"כ להניח ס"ח עליו ביום קריאת התורה, וכבר הניחו הס"ח עליה, אם העמיד נרות של ש"ק על שולחן המכוסה בשבת זו, אם נאסרה המפה למלטל משום בסיס לדבר האסור, היינו לנרות שבת.

הנה המג"ח (סי' מ"ב ס"ק ד') כתב דהא דצ"ח צ"ח לסודר למילך צ"ה תפילין ומפעם הראשון שלר בו תפילין הוב השמים קדושה וחסור להשתמש בו חול, זה דוקא בצעלים, אבל אם אחר לר ביה תפילין מותר להשתמש בו חול דח"ן אדם חסור דבר שאינו שלו, ע"כ. וכן היתה צ"ח או"ח (סי' ש"ע ס"ד) דאם מניח מיקלם מדעת על כלי של "הצירו" לא נאסר הכלי משום בסיס לדבר האסור וצ"ח צ"ח (סעי' ח').

וצריך עיון הלא משנה מפורשת היא צ"ח צ"ח (י"ב ע"ב) המעטא והמדמע והמנכך את של הצירו בשוגג פטור, צמזוד חייב לשלם, ופלגיו שם חוקי ור"י אם נכ"ח חייב לשלם, ותלוי אם החוק שאינו נכר שמים החוק או לא, מ"מ הכל מודים שנטמאו עהרותיו של הצירו צ"ח, ויין הצירו נאסר בהנ"ח א).

וצריך לחלק דהא כתוב (ויקרא כ"ז י"ד) אוש כי יקדים את ביהו קודש, ודרשינן מיני צ"ח (י"ח ע"ח) מה ביהו צרשותו ח"ך כל צרשותו, דהגם שהוא שלו, כיון שאינו צרשותו אינו יכול להקדישו ומכ"ש אם אינו שלו ג"כ וכמבואר צ"ח (סי' ע"ב) והעטם שהשמים קדושה נאסר, הוא משום שהוכן ושימש בו והקדישו לדבר שבקדושה, וזה אינו יכול לעשות בשל הצירו, כמו שאינו יכול להקדיש דבר של הצירו, וכמו"כ העטם שבסיס לדבר האסור חסור בעלמול הגם שאין עוד דבר המוקלף עליו, הוא מפני שעשה את אותו הבסיס עפל לעיקר המוקלף ונעשה ג"כ מוקלף ע"ז"ל וכמבואר צ"ח (שם) ובשו"ע (סי' ש"י סעי' ז'). אבל כלי של אחר ח"ן צרכו לעשותו עפל לדבר אחר כי לשני הוא חשוב הרבה יותר מדבר המונה עליו, הגם

סימן קס

א. מפה שמניחים עליה ס"ח לקרוא והניחו עליה נרות ש"ק האם נאסרה משום בסיס לדבר האסור.
 ב. המניח חלות על המפה ואח"כ נרות ובאו אחרים ונטלו את החלות קודם ביהש"מ אי הוה המפה בסיס לדבר האסור.
 נסתפקתי צמי שיש לו מפה (עושטוך) לכסות את השולחן בשבתות וצ"ח כמנהג ישראל כדליתא בהג"ה

ע ק כ י ס ד פ ר
 א) ביש"ש ביצה (פ"א ס" ל"ד) המובא במג"א (סי' תקי"ח סק"ד) כתב דא"י עונג יו"ט אלא שחוק וקלות ראש.
 ב) ובאמת גם הקה"ע מפרש שם דהיו משחקין בהם בחול, ומפני עוון ביטול תורה נחרבה העיר הג"ל.
 ג) וגם המתבר שאוסר הרי הביא בב"י משב"ל מפני דהוה מוקצה דאינו ראוי לצור ע"פ צלוות, אלא דאח"כ מביא בב"י מדברי הירושלמי הג"ל, ופשטות דבריו מוכיחין דרק מפני חילול שבת נחרבה, ויש לפלפל בזה.
 ד) גם רש"י בע"ז (שם) כתב דכדור היינו פילוט"א ודו"ק.
 א) וצ"ע, דהא בגמ' חולין (מ"א ע"א) מוקי לה להיהא דהמטמא והמדמע וכי כגון דאית ליה שותפות בגוו, ולכן יכול לאסור אף על חברו.
 ובעיקר האי דינא דכיס של תפילין אין יכול לאסור על חברו, וכן בבסיס לדבר האסור, יש לעיין דהא לכאורה בהנך

תרתי עיקר האוסר הוא המעשה שצר בו תפילין, ומניח דבר מוקצה על השולחן, אלא שאין הם נאסרים לולי מחשבתו, שבדעתו לעשות מכיס זה כיס של תפילין, וכן בבסיס בעינן שיהי' דעתו להניחו שם ולא שישכחנו שם כמבואר במסכת שבת (קמ"ב ע"ב), וא"כ אי שייך לומר בזה אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, תל"י בפלוגתת התוס' ביבמות (פ"ג ע"ב) ד"ה אין, והר"ש במסכת כלאים (פ"ז מ"ד), לפי ביאורו של ק"ז הגרעק"א בחידושויו לשו"ע אר"ח (סי' רנ"ג). שכתב: נראה לי ביאור שורש פלוגתתם דתוס' ס"ל דכל מעשה שאינו אוסר בלתי המחשבה לגבי זה אינו יכול לאסור דש"י, והר"ש ס"ל דדוקא בעובר גלולים דהמעשה בעצמותו אינו אוסר גופיה כמו שהיטה רק במחשבתו משוי ליה לתקרובת עו"ג מש"ה אין מחשבתו מהני לשל הצירו וממילא אין כאן אוסור לפנינו, משא"כ בפרה דהמלאכה בעצמותה הוא הפסול אלא שהתורה אמרה דהמלאכה בלא גיחותא אינו פוסל מש"ה כל הניחא לעו"ה מלאכה מקרי

שהמוקצה והכלי של איש אחד הם ב, מכ"מ כיון שלא הניחו
הבעלים עליו את המוקצה ולא עשה את הכלי עפל למוקצה,
חין אחר יכול לעשותו עפל ולאסרו ג.

ולפי"ז אם המפה הני"ל הוא של רבים חינו יכול לאסרו
כשהעמוד המוקצה עליו ד, הצל אם המפה היא שלו
הגם שאסור להניח עליו הנרות להשתמש בהשמיש קדושה, מכ"מ
אי עבד מהני לאוסרו.

אבל יש לומר שגמה שמעמוד הנרות עליה חינו משתמש
בהשמיש קדושה, כי הוא מעמיד את הנרות על השלחן
והשלחן הוא הבסיס ואת המפה פורסין עליו לכבוד ש"ק
כנהוג ואין משתמש בה כלום, והשתא דהתיה להכה י"ל שגם
המפה לא נאסרה מלך צביס שהרי חניה משמשת לנרות רק
פרוסה לכבוד ש"ק כמוצן. וצוה יש ליישב מה שרביס חניס
זהירים לטעול את המפה שטמדו עליה הנרות צבחה צה"ש ה.
הגם שלכנהחילה לריכין להניח על המפה את החלות של שבה
כדי שהיא השולחן והמפה צביס גם לדבר המותר כדל"י
צפוסקוס ויהי הכיחר חשוב ויהר מן החיסור, כי החלות עיקר
סעודה שבה, וכן קודמות לר של שבה, כדל"י חנג"ח (סי'
רס"ג סק"ד) שמי שאין לו חלה פרועה אחת או על נר לש"ק או
על פה לש"ק פה קודמת ה. מכ"מ לפי מה שכתבנו שאין המפה
הצביס חלה השלחן והמפה צחה לכבוד ש"ק לכסוה השלחן
כנהוג [ח"כ מיושב מה שרביס חניס זהירים צוה], ולפי"ז אותם
המניחוס צכונה עוד מפה חחה נרות לצד, כדי שאם יעוף הנב
או שמן שלא יענפו את המפה הגדולה הפרוסה על השלחן,
מפה זו וודל"י חסורה משום צביס (וי"ל חפי מניה חוה של
שבה עלי כיון שכל עיקר כיונהו רק משום הנרות ל"מ ה), (ולא
נעלם ממני אשר ח"י גנמי שבה (מ"ז ע"ח) שהנר גופא שדולק
הוא צביס לשלכנה חבל הנרות והשלחן הם צביס לצביס).

אבל צנוק הדבר יש לפקפק כיון שהמפה מוכנה ליהן עליה
ספר תורה וכבר הניחו עלי ספר תורה, ח"כ הא"ך
מוחר לפרום על השלחן לכבוד שבת, ולריך לדהוק ולומר שזה לא
הוא השמיש גמור, ועוד כיון שמשקרה נהג כך הוה כאלו
התנה על זה. ועיוין צשו"ע חו"ח (סימן קנ"ד סעי' ה') מטנין
כזה, ודל"י לדבר מגמרה מגולה פ' בני העיר (כ"ו ע"ב) דקחמר
שם דפרוכה שלפני חלרון (עיו"ש בהוד"כ מריש) הגם שהיא
רק השמיש דהשמיש, דהיא השמיש לחרון ולרון לספר תורה
כיון דלפעמים מנחי ספר תורה עלי מקרי השמיש קדושה ח"כ
ח"ך ויכל ח"כ לפורסה על חלרון ו"ל או דמה שפורס על
הלרון לא מקרי השמיש, או דהוה כאלו התנה.

והנה חם הניה את החלות על המפה קודם הדלקה הנרות
כדי שיהא צביס גם לדבר המותר, והכותר הוא עיקר
כמו שכתבנו למעלה, וח"כ סילקו חלרום את החלות קודם
צה"ש ונשאר צביס רק לדבר החסור, לדעתי שרי לטעולו כי
החלרום חין יכולין לאסור עליו מה שאינו שלהם כחשר הסברנו
למעלה, כיון שלא עפלו הבעלים את הצביס להמוקצה שעליו
חלה להיתר, דהיינו החלות של שבה שהמה עיקר, ומעשה
ומחשבת חלרום חין מועיל לאוסרו. ואם הבעלים לא הניחו דבר
הכותר על הצביס ודלוקו את הנרות עליו וקבלו שבה
צבדלקתו, וח"כ הניה עליו החלות כדי שיהי גם צביס לדבר
המוחר, נראה לדעתי דלא יועיל להחיר ח"כ לטעול הצביס
כיון דעיקר טעמא דמנו דהתקלחי לכה"ש חיתקלחי לכולה יומא
משום דצבחה חוקדש יומא, וכיון שהוא קבל עליו ש"ק קודם
זה וכבר חיתקדש ל"י יומא חיתקלחי לכולי יומא ולא יועיל
ח"כ חם מניה ח"כ הכותר החשוב יותר ה). חבל יש לעיין
חם חלרום הניחו ח"כ על הצביס היתר קודם צה"ש כיון
שלא קיבלו ש"ק עדיין יחא להם מותר לטעול את הצביס. חבל

ע ק ב י

לא ס"ל דבכה"ג לא נעשית בסיס, אלא דהמג"א (שם סק"ו)
ס"ל כהשואל דתה"ד עיי"ש, ולפי"ז אתי שפיר דברי רבינו.
ו) בכל דבר שיותר חשוב מהנרות מהני שלא יהי בסיס לדבר
האסור וכדל"י בפרמ"ג (סי' רע"ט א"א סק"ד), ורבנו העלה
דגם דבר שחשיבותו הוא מחמת הדין, כפת שקודמת לבר, ג"כ
מועיל שלא יהי בסיס לדבר האסור, ועיין בחיי אדם (כלל ס"ז
סעי' ד').
ז) וראה בפמ"ג (הג"ל) מה דמסתפק במניחים טס של כסף תחת
הנרות אם מהני במה שיתן עליו פת עיי"ש, אולם כשנותן מפה
מיוחדת כדי שההלב יטפסף עלי ח"ז דומה לנר עצמו דלא מהני
מה שיתן עליו פת, וכמבואר בשו"ע (שם סעי' ג').
ח) מה שפשיטא ליה לרבינו דימגו דאתקצאי מתלי תלי בקבלת
שבת, בפמ"ג (הג"ל) מבואר דתלוי בביה"ש ו"ל: משמע לי
תוספת שבת מי שקיבל מפלג המנחה כבסי' רמ"ז ס"ב והדליק
גר וכבה קודם ביה"ש לא אמרינן מיגו דאתקצאי בתחלת יום
אתקצאי לכולי יומא דבכולהו דוכתא אמרינן מיגו דאתקצאי
ביה"ש עיקר הקצאה ביה"ש הוה עכ"ל, ועעו"ש מה שמסתפק

מלאכה גמורה וממילא נפסל במעשה מלאכה, וכמו"כ בכלאים
התערובת בעצמותו הוא הכלאים רק דאם דעתו לעקרה לא מקרי
תערובת ומש"ה כל שמסכך ומערב בידים מקרי תערובת גמורה
וממילא הוי כלאים עכ"ל.
ב) וכמש"כ גם בשו"ע הרב שם (סי' ש"ט סעי' י"א).
ג) וטעם זה גופא י"ל גם לגבי כוס של תפילין ומצינו נמי מעין
זה לגבי הפורס בגד שאינו שלו על המת, עיין בטור יו"ד (סי'
שמ"ט) ובש"ך (שם סק"ז).
ד) צ"ל דאיירי שאינו שותף דאי הוי שותף בה, הרי יכול
לאוסרה כגמרא חולין הג"ל, אלא דהיא של רבים ולו אין חלק
בה ועיין בזה בריטב"א עמ"ס ע"ז (ג"ג ע"ב) ד"ה מכדי.
ה) ועיין בטו"ז (סי' ש"ט סק"א) שכבר תמה על מה שמטלטלים
את המפה אחר שהוסרה משם המנורה דהרי נעשה בסיס לדבר
איסור, וכתב דאין לומר דכיון שהמפה מוכנת לצורך השולחן
לא נעשית בסיס [וכדברי השואל בפסקי תה"ד (סי' קצ"ג) דכל
שאינו מתכוין שיתיישב עליו בטוב לא נעשה בסיס] דהרי
בתה"ד שם מדחה את דברי השואל עיי"ש בטו"ז, הרי דהטו"ז

התעוררות

סימן קס—קסג

תשובה

קכו

והח"כ הוסר המוקצה, האם חסור הצעל הצות לעטול את

לכלי א.

סימן קסב

פסיק רישא דלא ניהא לי
מה נקרא לא ניהא לי

מסופק אני בזה דכ"ל לחיי ורצה במסכת שבת (ק"ג ע"ה) דבפסוק רישא דניחא ליה מודה ר"ש דחייב, אם בכל ימות השנה ניהא ליה דבר זה, אבל בשבת לא ניהא ליה [בפרע אם מתכוין שלא ניהא ליה משום שלא יהלל ע"ז שבת אם יחי ניהא ליה] אם זה בכלל לא ניהא ליה ופעור, כי מה נפקא לי משום אחי טעם לא ניהא ליה, ועיין בתוס' בזה מניעה (ג' ע"ה) ד"ה אף, ופסחים (כ"ו ע"ב) הוד"ה עלה.

סימן קסג

המרגיל עצמו לעשות כל מלאכה כלאחר יד
אי חשיב דרכו בכך

נסתפקתי צמי שחושש שלא יבא צשנה לעשות מלאכה דאורייתא אפילו בשוגג, ומשום זה מרגיל עצמו לעשות הכל כלאחר יד, וכיון דדרכו בכך ורגיל לעשות כלאחר יד, האם מיקרי אללו מלאכה כדרכה. ומה פשיעה לי דאם רק צשנה עושה הכל כלאחר יד, ובכל ימי השבוע עושה הכל כדרכו כדרך כל אדם, פשיעה שמיקרי כלאחר יד, אבל אם הרגיל עצמו גם בחול לעשות הכל כלאחר יד ורגיל בכך, וממילא הוה אללו עשייה מלאכה כדרכו, אלף אם נאמר שצטלה דעיה

ע ק ב י

אין יכולים להקדישו זה מפני שאינו שלו וזה מפני שאינו ברשותו, דכי יקדיש את ביתו קודש מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו, כדאיתא בב"ק (ס"ח ע"ב), וא"כ אין יכול לאסור כיסו של חברו אם צר ביה תפילין מפני שהוא תשמיש קדושה ואינו יכול להקדיש דבר של חברו, וכן בבסיס הטעם שנעשה מוקצה הוא מפני שנעשה טפל לעיקר המוקצה מבטל אותה כמוקצה וזה יכולים לעשות רק הבעלים לבטל הדבר אבל לא אחר, והנה לפי"ז לפי המנהג שפורסים מפה תחת הנרות בשבת כדי שלא יטנף המפה שעל השולחן מטפות שמן וכדומה, ומגיהין לחמי שבת ג"כ על המפה כדי שיהיה בסיס לדבר היתר החשוב יותר, א"כ אם בא אחר וסילק הלחם קודם בין השמשות אסורה המפה משום בסיס, כי הבעלים עצמם עשוהו רק שהניחו על הבסיס גם לחם שאינו מוקצה, וכיון שאחר והסירם נשאר באיסורו, ויש לפקפק קצת בזה עכ"ל.

א) גם במנחת שבת (סי' פ"ט סק"ב) מסתפק בזה, וע"ע

י"ל כיון דמוקצה לצעלים הוי מוקצה לכו"פ וכדמבאר בשו"ע (כו' ע"ה סעי' ג"ב), ויש לדמותו למקולי מעליות שזרקו הצעלים לאשפה מצטוד יום והקצום הוי מוקצה לכולי עלמא, אבל יש לחלק קצת דהתם מעליות הם צטמן מוקצה אבל כאן הזמן גורם המוקצה, וכיון שקודם צה"ש ה"י בסיס גם לדבר המותר לא נאסר להם, ואין דומה למה שה"י בשו"ע (סי' רס"ג סעי' י"ד) שאם הצעלים הדליקו נר ש"ק שמוחר לאחרים לעשות להם מלאכה כיון שעוד היום גדול ולא קיבלו עריון ש"ק, ומ"מ חסורין ליהנות באותן הנרות, התם טעמא כדא"י שם צמג"ה (סי' ק"ז) משום שהוקצה למנוחה כיון שקיים בהם מנוחה הדלקת נר ש"ק, ואפי' אם הו"ה המדליק צטמו לא קיבל ש"ק צהדלקה מכ"מ כיון שקיים בהם מנוחה הדלקת נר ש"ק הוי כמו נר הנורה שהוקצה למנוחה והסור לכל אדם ליהנות ממנו הגם שהנורה חול הו"ה, וכמו נוי סוכה צהוסי"מ והדם צצלו"ג וכדומה וק"ל ס.

ל

סימן קסא

76 בני הבית שהניחו דבר מוקצה על כלי
אי נאסר על בעל הבית

נסתפקתי לפי מה דאיתא ברמ"ה (סי' ש"ע סעי' ד') שאם אחד הניח מוקצה על כלי של הצירו באופן דהכלי נעשית בסיס לדבר האסור דאם נסתלק המוקצה מותר לצעל הצות לעטול הבסיס משום דאין אדם חוסר דבר של הצירו, היכא דאנשי ציהו שמשתמשים בכל כליו של צעל הצות כה"נ כדרך העולם ומסתמא ניהא לצעל הצות ומדעתו הו"ה, אם הניחו דבר מוקצה על כלי באופן שנעשית בסיס לדבר האסור

אי בעינן לכל ביה"ש ממש. — ולפי"ז מה שמסתפק רבינו אח"כ באחרים שנתנו החלות וכו', הרי אם דניחא ליה בזה הרי להנ"ל מהני, [ועיין במג"א (סי' ש"ט סק"ח) מה דהביא מהתוס' בשבת (מ"ד ע"ב) דבסיס לאיסור אם ניהא ליה הוי בסיס וע"ע בשו"ע הרב (שם)] ואם לא ניהא ליה הרי לא מהני גם לדידהו דהרי אינם יכולים ליהד הפץ חבירו וכמתבאר לעיל. [וע"ע במנחת שבת (סי' פ"ט סק"ב) דכתב דגם בהונת ההיתר שלא בכונה י"ל דנעשית בסיס להיתר עיי"ש ודו"ק].

ט) בדפוס הקודם (ח"ד חאו"ה סי' כ"ז) מסתפק בזה רבינו וז"ל: לפ"מ דאיתא במג"א (סי' מ"ב סק"ד) שאם אחד צר תפילין בכיס חברו אינו יכול לאוסרו כי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו וה"ה אם מניח מעות על שולחן חבירו אינה נעשית בסיס לדבר האסור וכמבואר ברמ"א (סי' ש"ט סעי' ד'), ובאמת בגמ' גיטין (ג"ב ע"ב) ופוסקים מוכח להיפך, דהמטמא והמנסך יינו של חבירו אוסר הכל וה"ה אם שוחט אדם בהמת חבירו

בעוהש"ח

עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ

שו"ת

נשמת שבת

חלק ג (ב)

הלכות מוקצה

*

כולל בירורי הלכות בהלכות שבת המצויים
(השייכים לשו"ע סי' ש"ח - שי"ב)

*

כל אלה חוברו יחדיו בעזרת ד' יתברך ויתעלה

ע"י הצעיר באלפי

ישראל דוד הארפענעם

רב דביהמ"ד "ישראל והזמנים"

מח"ס ישראל והזמנים ג"ח, שו"ת ויברך דוד ה"ח

ספר חינוך ישראל, ס' נשמת ישראל ג"ח

שו"ת מקדש ישראל ז"ח, וש"ס

✻

ברוקלין נ.י. - אגודת תשע"ב לפ"ק

דפוס הכתב

הניח הדבר
בבל ליתן
עולם נואף
קום פסידא,
אם יכל
שהביא ד'
ינו 'כשאי
פשר באמה
דא) נפלא
אלו, ואולי
רון שכן נמי
הטו"ז) הכי
לנער משם

וככה שיורי
וד למיד:
הורין ליה
במקומו.

במג"א סי'
ההתוס' דף
יורי יין נסך
אחריו גוי
לגבי הכוס,
הרב (ס"ט)
ל' שבטלים
דאינו חייב
מו"ק שאינן
על הטבלא
יא דנימא כן
שבטל לגבי
יב לנער, וכן
בלא שבטלים
בואר שחייב
ח סוסקמ"ה)

שהזכיר סברא להתיר טלטול טבלא שיש עליו עצמו"ק (כמו שהמנהג להקל בזה) ולא מחייבין ליה לנער, דכיון שאין העצמות ראויים לכולם נתבטלו לגבי השולחן עצמו כפירורי לחם לגבי הכוס (אלא שלמעשה אינו מכריע בזה כיון שהוא כנגד השו"ע דמבואר דחייב לנער) ועעו"ש בסקמ"ו שי"ל דזה שורש היתר המבואר בשו"ע שאם יש גם פת על הטבלא שיותר לטלטל אגבם הטבלא עם העצמו"ק, כיון שי"ל שבלא"ה העצמו"ק בטלים לגבי השולחן כנ"ל.

ואולי הוא על פי סברת הרמב"ן והר"ן המובא במג"א סי' ש"ח סקנ"א על המבואר שם דיותר לטלטל טבלא שיש עליו עצמו"ק וגם פת, דיותר לטלטל היתר שאיסור מונח עליו ומיתלטל עמו, והתוס"ש (סקע"ז) נתקשה על דבריהם דזה כנגד המבואר בגמ' ונפסקה בשו"ע ש"ט ס"ג וס"ד שחייב לנער האבן מהכלכלה, ומעות ששכחו על הכר שעל המטה, ובמחצה ש"ק שם כתב ליישב דחובת ניעור הוא רק כשמתחילה הניח שם המוקצה בכוונה (כגון בבסיס לאיסור ולהיתר, וההיתר חשוב טפי, או בהיחור כימות

החול אלא ששכחו שם בשבת) בכגון דא לא הותר לטלטלו בהדיא עם האיסור שעליו, משא"כ בכנ"ל שהפיל עליהן העצמו"ק בשבת (בלא כוונה מיוחדת שיהיו שם), ואולי דלדבריו יהא מותר אפילו בלא פת מטעם הנ"ל [ומה שהזכיר אגב ריפתא היינו לטלטל הריפתא עצמו כשמוקצה מונח עליו], וממילא שה"ה בנידונינו.

וכיו"ב כ' בביאורים שע"ס תוס"ש שם (אות ט"ז) ליישב ד' הרמב"ן והר"ן דחובת ניעור בעלמא הוא דוקא כשרוצה שההיתר והאיסור ישארו בהכלי, ואין מטלטל עכשיו הכלי כדי לזרוק האיסור אלא כדי להשתמש אח"כ בהאיסור, כמו אבן שעל פי החבית שרוצה אח"כ לכסות בו החבית, דדוקא באופן זה אסור לטלטל מן הצד, אבל היכא ששניכר דכל כוונתו רק לזרוק מעליו האיסור אין בזה שום איסור טלטול מן הצד עיי"ב, אלא שע' בס' חזו"א (סי' מ"ח סק"ט) שמפקפק דלהלכה אינן בטלין לגבי הכוס (אלא שהוא גרף של רע).

☆☆☆

דיני בסיס לאיסור - ולאיסור ולהיתר

בתור הקדמה לדיני בסיס הנני להעתיק מה שכ' בס' תוס"ש (סי' רע"ט סק"ז) דדין בסיס לדבר האסור הוא אחד מעיקרי דיני דשבת, ומאן דלא ידע הא לא ידע במידי דשבתא ולא כלום עכלה"ט.

☆

סימן תקמ"א

השאלה - הפצים מוקציים שהניחם בתיבות (או בכיסים) באמצע

ימות השבוע' (ולא חשב על שבת כלל) ונשארו שם בשבת האם כלי המחזיקן הוי בסיס להמוקצה בשבת.

תשובה - אם לא היתה בדעתו בפירוש שישארו שם בשבת אינו בסיס.

הנה לשון המחבר (סי' ש"ט ס"ד) דאם הניח שם המוקצה על דעת שישארו שם "בכניסת השבת" נעשה כלי המחזיקו בסיס להדבר האסור (ואסור אפילו לנער המוקצה ממנו שהכלי המחזיקו הוא מוקצה כמורה), ומשמע לכאורה דלעולם לא

חשיב בסיס אא"כ היה לו "דעת מפורשת" שהחפץ ישאר שם "בשבת", ולכאורה יסוד הדבר מבואר בתרה"ד (כתבים סי' קצ"ג) המובא בב"י ובמג"א שם דאבל אם הניחם בכוונה בחול ולא היה דעתו שישארו שם בשבת ואח"כ שכחם שם מיקרי שוכח, ועיי"ש בתרה"ד דאפילו הניחם על החפץ מתחילה לפני זמן בכוונה ולא בדרך אקראי שרי, משום דבער"ש נעשה שוכח, דדוקא כשהניחם שם בער"ש אסור, אבל מקמי הכי שרי, ונסתייע מלשון רש"י (שבת קמב: ד"ה אלא בשכח) ששכח האבן עליה "בביהשמ"ש, ולא מדעת" עכ"ל (וצ"ל דמד"א בלשון השאלה שבתרה"ד אם המוקצה היה מונח על איזה חפץ "קודם ח' ימים" הוא לאו דוקא), ובב"י מביא בשמו דלא נעשה בסיס אלא כשמניחו שם בערב שבת, אבל מקודם לכן לא משום דאז בער"ש נעשה שוכח, והב"י הסכים לכך מחמת דיוק לשון רש"י הנ"ל, אלא שסיים עלה שלפי זה אפילו בהניח בער"ש כל ששכח ביהשמ"ש הוה ליה למישרי עכ"ל [אלא שאולי התרה"ד דייק לה נמי מלשון רש"י שם ד"ה בשוכח דמניח היינו שהניחם שם מדעת "מערכ שבת" ודוק], וכנראה מהא"ר (סק"ט) והפמ"ג (א"א סק"ו) שנקטו כהב"י.

והב"י בשו"ע השמיט כל דברי התרה"ד אלא סתם וכתב דלא נעשה בסיס אא"כ היה לו כוונה מפורשת שישארו שם בכניסת השבת, ומשמע דבכה"ג אפילו הניחם שם מתחילת השבוע נעשה בסיס (וע' שעה"צ סקכ"א), והמ"ב (סקי"ח) כ' עלה דאילו אם הניחם בכוונה בחול ולא היה דעתו בפירוש שישארו שם בשבת ואח"כ שכחם מיקרי שוכח, וציין עלה כתבי מהרא"י (תרה"ד הנ"ל), ואח"כ הוסיף שאילו דעת הב"י דאפילו הניחם בער"ש כל שלא היה דעתו בפירוש שישארו שם בכניסת השבת ובביהשמ"ש שכחו לסלקו גם זה הוא בכלל שכח עכ"ד, ועיי"ש בשעה"צ (סק"כ) שלדעת התרה"ד כל שהניחם שם בער"ש סתמא חשיב כאילו כיון שישאר שם

גם בשבת, אבל בשאר ימות החול צריך שיכוון בפירוש שישאר שם על כניסת השבת, אבל לדעת הב"י גם כשהניחו שם בער"ש צריך שיכוון בפירוש שישאר שם על כניסת השבת [ויל"ע להתרה"ד מהו כשהניח שם החפץ סתמא מתחילת השבוע (ולא חשב על שבת) ובער"ש הבחין בו והסכים בדעתו שישאר שם, אם בשביל כך חשיב כאילו הניחו שם בער"ש סתמא כמפורש שישאר שם בשבת].

כשמונחת במקומו הקבוע

נעשה בסיס אף בכה"ג. ומסתבר דדבר הדגיל להשאר שם כל הזמן (כגון מי שיש לו תיבה בבית התבשיל שמחזיק שם תבליני בישול ואפיה (המוקצין) שמקומו שם עד זמן בישול ואפיה) דזה הוי כאילו חשב שישארו שם בכניסת השבת, אף שלא כיוון בהדיא על כך, וממילא שכמו כן נמי כיס המיועד להחזקת מעות שנשאר שם מעת אף שנתן לתוכה המעות בתחילת השבוע ולא חשב בהדיא שישארו שם בשבת, סתמא כמפורש שישארו שם עד שיסירם משם, וכ"י מדברי התרה"ד עצמו בפסקיו (סי' ס"ט) שיוצא שאפילו אם "שכח" המעות בכיס הכיס מיהת בסיס להמעות יעו"ש, וצ"ל משום דשם מקומו, שו"ר שכן יוצא בהדיא מהמג"א (ש"ט) שכתב דקינה של תרנגולת שיש שם ביצה שיש בו אפרוח שאסורה בטלטול אף שלא ידע מזה מבעו"י כיון שהדרך שיהיה שם הוי כמניח, והובא ג"כ במ"ב (סוסקי"ח, לאחר שהביא דברי מהרא"י הנ"ל) וסיים עלה שכ"ה בכל כיו"ב בדבר שדרכו להיות המוקצה עליו בודאי הוי כמניח עכ"ד, כל שכן כשהוא נתנו בהדיא שם אלא שלא חשב בהדיא שיהיה שם בשבת, על כל ארנק ש"ב מעות הוי בסיס, אף שלא חשב בהדיא שישאר שם בשבת, ואולי אף כיס בגד שדרכו להחזיק שם תמיד את מעותיו [מיהו פשוט שאם כיוון בהדיא להסיר משם המעות קודם השבת אלא שאח"כ שכח להוציאם שאינו בסיס בעל כרחו].

ודברי המ"כ שנתנו י שם להצניעו ע אף שלא כיוון להדיא ע חפץ מוקצה בהתיבה ע כאלו סתמיה כיון שיה **עוד העיר הגרש"ש** בפריזע"ר (מקפ"א בהמה חי' (קפוא) ומ' השבוע אף שלא כיוון ישאר שם גם בשבת, שאינו מצוי שישתמש בו השבוע הזאת ובודאי ע לאחר השבת, דהוי כאי שם בכני

הניח עליו בכוונה דבר ה'

אגב ע' במנח"ש ובס' הניח בכוונה דבר היתר אעפ"כ הוי בסיס היתר לא שייך הקצאה המקום ההוא מיוחד לד מיוחד לאיסור ולהיתר, (ב-קלד) ומביא שכן וצמבא ז"ל בס' ליקוט וציין לדברי הגה"צ בעל וכן מביא בס' שש"כ הגרשו"א ז"ל דלגבי ב איליו אפילו בשכח' עלי גמר בדעתו ליטול מש ליטלו דג"כ חט

סימן ו
שאלה - בפריזע"ר חי ע"ג

להוציאה מהשולחן בשבת דהתפיסה חשיב כתקוע, ובדבר תקוע קיי"ל שיש בנין וסתירה בכלים מסתבר דחשיב כאי אפשר להוציאה דאין השולחן נעשית בסיס להתיבה [וכמו שנוטה בסי' תוס"ש (סוסקט"ז) דכמו כן נמי אם הכיס 'קשור' להבגד בקשר של קיימא (אבל לא תפור) ודינו כתפור (אלא שכתב כן בלשון אפשר, וצע"ק על המתצהש"ק שמביא משמו שמסק"ל בדבר)], ובפרט שזה מקומה הקבוע וכיון שאינה נשמטת בטילה לעיקר השולחן (ומה שמונח עליו כמונח על דבר הטפל להשולחן).

ובעיוני ראיתי לבעל שו"ת שבט הקהתי דבכה"ג לא חשיב חיבור (פי' והשולחן נעשית בסיס אילין), וכ"כ בס' נחלת ישראל (פי"ב הערה נ"א) כמו כיס מעות שאינו תפור להבגד אבל מחובר להבגד עם סיכה אע"ג שהורדתו מהבגד הוא רק ע"י שיפתח הסיכה עיי"ש, ויש לחלק דשם לא נתבטלה להבגד אלא עשויה להורידה בכל עת אבל הכא נעשה כדי שיהיה חיבור, ועדיין צ"ע.

☆☆☆

סימן תקס"א

שאלה - פושקע (קופסת צדקה) עם מעות שהיה מונח על הבימה (שולחן הקריאה) בכניסת השבת אם נעשית בסיס להמעות, ומהו כשמש הביחכ"נ הניחו שם (בער"ש שחרית).

תשובה - יש להתיר להזיז הבימה [אבל הפושקע אסורה בטלטול]. לא מיבעיא אם איש א' מן המתפללים שמוהו שם דמסתבר דלא הוי בסיס שההוא אין לו רשות על נכסי הקדש להקצותו, ודמי למש"כ הרמ"א (בסי' ש"ט ס"ד) שאם איש זר הניח חפץ של מוקצה על דבר אחר שלא מדעת הבעלים לא נעשה בסיס לדבר האסור, שאין אדם אוסר חפץ של חברו.

בלע"ז, פלטות של עין) מהו אם השולחן העיקרי נעשה בסיס לאיסור שיטלטלו (יוציאו ויכניסו) את החלקים הניתוספים, שחלקים אלו אינם מחזקים ומעמידים את השולחן כלל [אבל אם מונח מוקצה על א' החלקים עיי"כ נעשה גם עיקר השולחן בסיס להמוקצה, שכולו מחזקת המוקצה, כל שכן שאם מוקצה מונח על חלק א' מן השולחן שגם השני נעשה בסיס (ויהא אסור להרחיב השולחן) כיון שהוא חלק בלתי נפרד מן השולחן].

שאלה - שולחן (או נאכט-קעסטל) שיש לו תיבה 'הנשמטת' ובתוך התיבה מונח דברים המותרים ועל גבי השולחן מונח מנורה, אם השולחן חשיב בסיס לאיסור ולהיתר מצד דבר המותר המונח בהתיבה.

תשובה - יש להקל. תלוי במה שכתבנו בסי' תקפ"ו בנוגע אבן שעל פי החבית ויש יין בהחבית ע"ע, וכתבנו שם שיש להקל.

☆☆☆

סימן תקס"ב

שאלה - תיבות שבשולחנות שצריכין לעשות איזה פעולה (קטנה) כדי שיוכלו להוציאו להגמרי מהשולחן (שהוכנס באופן שנאחו בהשולחן וצריכין להגביה המניעה שיוכלו להוציאו לגמרי) ויש דבר מוקצה בהתיבה אם כל השולחן נעשה בסיס להמוקצה (כדין תיבה הנשמטת).

תשובה - באופן שאסור להוציאה בשבת בטילה להשולחן והשולחן לא נעשה בסיס [והתיבה עצמה בכל אופן הוי בסיס]. אם לאור ההלכה אסור

לחן, אבל
מהפמ"ג
מונח מעות
שולחן מונח
מהו אם
קא שיהיה
שיבו בסיס
סור), ובסי'
ור, וע' בסי'
הו בתיבה
שעל גוף
ור ולהיתר.
בטל) בסיס
ההו לפתוח
נה נעשית
דבר נפרד
ה שמונח על
ת התיבה,
נה נשמטת
כהשולחן,
גד עם כיס
נעשה הכיס
ן בכח הכיס
המילא שכמו
חפצא בפני
וקצה, ועדיף
עליו נרות
ת הנרות לא
(פי"כ סנ"ט).

ונחת בקצה
נעשה בסיס
נות הגדולות
קים (סליו"ס

סימן תקס"ב

שאלה - נתן עט בתוך ספר (כדי שיהיה לו לסימן היכן הוא עומד) מלפני השבת על מנת שנשאר שם עד לאחר השבת אי הספר נעשה בסיס לדבר האסור.

תשובה - לא, ומותר לטלטלו אפילו מחמה לצל. לקחתו כדי ללמוד

בו בודאי דמות דאף את"ל דנעשה בסיס הר"ל לכל היותר כשמל"א (כהעט) שמותר לטלטלה לצורך גופו ומקומו, אלא השאלה לטלטל הספר שלא לצורך או כדי להצניעו.

כשהאיסור ניתן שם לשמש את ההיתר

אמנם נראה שלא נעשה בסיס כלל, אי מאחר שהספר לא נעשה לשמש העט להצניעו, רק להיפך נתן שם העט כדי לשמש תכלית הספר שיהיה לו לסימן היכן להמשיך לימודו, ודמי לכיסוי קדירה שעשוי מדבר המוקצה (תבן או גזי צמר) וכן קדירה או מאכל שהצניעו תוך הקרקע ונתן עליו עפר, שהקדירה לא נעשה בסיס לדבר האסור כדקיי"ל בסי' רנ"ט סוס"א (לענין קדירה שטמנו בגזי צמר המוקצין) ובמג"א שם (סק"ו וסק"ט, ומ"ב סק"ט וסקט"ו) ובסי' שי"א רמ"א ס"ח (עיי"ש במג"א סק"ג ומ"ב סק"ט) והטעם כנ"ל שלא נתן שם הקדירה לשמש את המוקצה, רק המוקצה ניתן שם לשמש את הקדירה ההיתר, וכבר הארכנו מזה לעיל בסי' תקמ"ג, ועוד שדעת הפמ"ג שבכלל לא שייך ענין בסיס רק למוקצה מחמת גופו לא לכשמל"א, וכן מיקל בס' ישועות יעקב [אבל בערוה"ש ובתהל"ד ס"ל דשייך בסיס אף לכשמל"א] וממילא שמותר לטלטל הספר כדי להצניעו, והארכנו לעיל בסי' תקמ"ה במחלוקת זה, ועוד כיון שספר אינו עשוי כלל שיחזיק בתוכה חפצים אינה נעשית בסיס לעולם.

מיהו בזה לא שייך סברת הטור ברס"י רע"ז דדלת לא נעשה בסיס לנר שעליו משום

אלא נראה דאף אם שמש הביהכ"נ שמו שם דג"כ לא הוי בסיס, שהדבר ידוע דאין הפושקע שיוכה שם, רק בימות החול משימים אותה שם כדי להקל על השמש המאסף בו, ואף את"ל שמקומו המיועד להיות שם כדי שהמתפללים ימצאוהו בנקל באמצע התפלה (שיוכלו לזרוק בתוכה מעות לצדקה קודם התפלה או בשעת אמירת פסוקי ויברך דוד), אבל בשבת שממילא אין משתמשין בו מקומו במקומו המיוחד להצניעו שם אחר התפלה, לא בגלוי על השולחן, ובודאי שאינו אלא בבחינת שכחה ששכחו מליטלו משם, כמו בכל יום אחר גמר התפלה שמצניעין אותו, ומה עוד שהמעות שבתוכה צריכין שמירה, ואין זה שמירה להניחו החוצה משך כך המעל"ע של יום השבת, ממילא שמוכן לכל שרק שכחוהו שם, גם יש לדמותו למה שכי' האחרונים דמעות המונחין כבגד של שבת לעולם חשיב שוכח, שאין בדעת האדם שדברים המוקצין יהיו מונחין בכיסי בגדי שבת שלו.

שהפושקע עצמו ודאי בסיס להמעות

ופשוט שעצם הפושק"ע ודאי שנעשה בסיס להמעות שבתוכה, ואסור ליטלו כדי להצניעו (ועוד שהוי טמה"צ לצורך דבר האסור) ואפילו מונחת במקום הקריאה אסור ליטלו כדי לפנות מקומו בשביל קרה"ת, אבל רשאי לטלטלו בגופו (אחורי ידיו) לא מיבעיא לצורך דבר המותר (שיוכלו להניח שם הס"ת) אלא אף לצורך דבר האסור (להצניעו שלא יגנבו משם המעות) לפ"מ דנקטינן דטלטול בגופו מותרת אף לצורך דבר האסור (ע' בדברינו בס').

ודע שאפילו אם רוקן מער"ש כל המעות מהפושקע נשאר על הפושקע דין כשמל"א כיון שמיועדת למעות (כדין כיס) אלא שבכה"ג מותר לטלטלו לצורך גופו או מקומו (לצורך קרה"ת) אבל לא מחמה לצל.

☆☆☆

שהדלת לא נעשה שבספר) הדרך ה ספר, כגון כשמפנ במקום שעומד שו שעומד שם, או ש שיוכל ב

ספר שהז

י"ע ספר שהצני כלל לקריא האם נעשה כל ה להיתר שלא נתן מעמד שם (שהרי משימו שם כדי ע ויתבו, ואין לו ש אדרבה הנותנו לש אלא שמחמת אין על קדושתו (ואי אחרת היה משימו לאו שם בסיס יקו שום חשיבות וכן נעשה בסיס לקליפ נעשה בסיס לאיזו בסי' תקצ"ה משכ (ח"ב ע' תרכ"ו)

וכמו כן נראה והצנ

סי

שאלה - הצ ה

תשובה - ז זמני

בתוך ספר (כדי ש חידו"ת) אם הספ

מוקצה (מחמת חס"כ כיון שמיועד לכתובה ומקפיד שלא להשתמש בו לצור ע"פ צלוחיתו וכדומה), וראיתי בשו"ת אג"מ (או"ח ח"ד סי' ע"ב) שאם הניח בהגמרא דפים ריקים שהם מוקצים - שהם מיועדים לכתובת ד"ת - נעשה הספר בסיס לדבר האסור, ואסור לטלטל הספר, ולעג"ד יש לפקפק ע"ז, חדא כיון שתכלית הדפים הריקים הוא לשמש את הלימוד, ולשמש להספר אם יתחדש לו איזה חידו"ת מעניני הספר ההוא, לא שהספר משמשת להדף (ובפרט מי ששם שם הנייר הריק שאם ימצא דבר חידוש בספר יעתיקו על הנייר למשמרת), נמצא שלעולם הלימוד עיקר, ועוד דבזמנינו שדמי ניירות בזול ביותר נמצא שאין שום ערך להדף כלפי הספר (וע' בדברינו בסי' תקצ"ה מנ"ז), ועוד שבלא הספר אין שום צורך בהדף, ועוד שבאמת הנייר אינו מוקצה לפי מה דנקטינן דבזמנינו סתם ניירות אינן מוקצין מחמת חס"כ דדרך בני"א להשתמש בהם לשימושים שונים ואינן מקפידים עליהם וכמו שכתבנו בסי' קט"ז (ובמה שהצניעו בתוך ספר אינו מחמת חשיבותו המיוחד, ואם יצטרך להך ולא יהיה לו אז אחרת ישתמש בדף זה), וע"ע בס' ארחות שבת (ח"ב פי"ט הערה תכ"ט) ומביא מסברא משם הגר"ש אויערבאך שליט"א דאם תחבו דפים ריקים בין דפי הספר י"ל שהם כעין דפי הספר עצמו, והכריכה שומרת על כל הדפים שבתוכה [ונפק"מ בין טעמים הנ"ל אם בפותחו הספר יהא מחוייב לנער משם הנייר הריק, דאת"ל שהוא מוקצה (מחמת חס"כ) חייב לנער, כבעלמא בטלטול מן הצד, אבל את"ל דהנייר אינו מוקצה אינו חייב, וצ"ע להלכה].

נאכל הכא נמי לא שייך סברת הטור בסי' רע"ז, שהדרך כן בימות החול להצניע בתוכה ניירות ריקים כדי שיהיו מוכנים לו ניירות ריקים לצורך כתיבת דברי תורה לכשיזדמנו לו. ודע שמבואר במג"א שאין להצניע דף ריק בספר.

שהדלת לא נעשה לכך (ונימא נמי כן לגבי עט שבספר) דהדרך הרבה פעמים לשום עט בתוך ספר, כגון כשמפסיק לימודו לשעה נותן עט במקום שעומד שם, או שמעיין באיזה מן המפורשים שיוכל בקל למצוא מבוקשו.

ספר שהצניע בתוכה 'שמות'

הצניע ספר שהצניע בתוכה שמות (שאינו ראו כלל לקריאה, שממילא שהוא מוקצה) האם נעשה כל הספר בסיס לאיסור, ומסתבר להיתר שלא נתן שם את השמות כדי שיחזיקו מעמד שם (שהרי אינן ראוין לשימוש), אלא משימו שם כדי שלא יתגוללו בחוצות ורחובות ויתבוזו, ואין לו שום תועלת שיהיו נמצאים שם, אדרבה הנותנו לשם יודע שיפריע קצת להלימוד, אלא שמחמת אין ברירה משימו שם כדי לשמור על קדושתו (ואילמלי היה תחת ידו אז גנוזה אחרת היה משימו שם, לא בתוך הספר), ובכה"ג לאו שם בסיס יקרא, ועוד שלמעשה אין להדבר שום חשיבות וכמש"כ בקדמונים דשולחן אינו נעשה בסיס לקליפין ועצמות, ובחיי"א שכיס אינו נעשה בסיס לאיזה פרוטות שבתוכה ע' בדברינו בסי' תקצ"ה משכ"ב, שו"ר נמי בס' מאור השבת (ח"ב ע' תרכ"ו) דלא נעשה הספר בסיס לכך.

וכמו כן נראה לגבי חוט ציצית שנקרע והצניעוהו בתוך ספר כמקובל.

סימן תקס"ג

שאלה - הצניע דף ריק בתוך ספר אם הספר נעשה בסיס להנייר.

תשובה - לא, ומותרת בטלטול. אחרוני זמנינו דנו מהו כמי שהצניע דף ריק בתוך ספר (כדי שיהא מוכן לו אם יתחדש לו איזה חידו"ת) אם הספר נעשה בסיס להדף הריק שהוא

היה לפני אחר... פילו למוד הר"ל טלה זספר... אחר... ניעו, זספר... דמי גיוי... קרקע לדבר... דירה... סק"ו... מ"א... זטעם... קצה, דיתר, לדעת... וקצה... זועות... בסיס... ד כדי... ולוקח... חזיקו... רע"ז... משום

סימן תקס"ד

שאלה 76 - הצניע 'מעות' בתוך ספר אם הספר נעשה בסיס להמעות שיהא אסור לטלטלו (אפילו לצוגומ"ק).

תשובה - יש מקום לומר דלא. הנה בזה לא שייך צירופי התירים הנ"ל דהכא הספר (ההיתר) משמשת להאיסור (המעות, להצניעו) והמעות מוקצין מחמת גופו (וגם היה בדעתו שישתיירו שם כל השבת), וא"כ הוא בסיס להמעות ודינו כהמעות וממילא שאסור להוציא הספר אפילו כדי ללמוד בתוכה, מיהו לכאורה י"ל דהיות שספר אינו עומד להתזיק בתוכה מעות, אינן נעשין לעולם בסיס למעות, דומה למה שבי' בטור רס"י רע"ז דדלת אינה נעשית בסיס לנר שעליה, שהדלת בעיקרו נעשה לשמירת הבית ולא נעשה להתזיק עליה נרות, ובפרט בזה שלכאורה איסור יש בדבר להצניע מעות בספר, שהרי אסור להשתמש בספרי קודש לדבר חול וכמו שהזהיר הרבה על כך בספר חסידים, וכן במ"ב (סי' קנ"ד סקל"א מהא"ר) שאל יניח קונטרסים שלא נכתבו במ ד"ת בספר (ולא שום דבר) כל שכן דבר חול כמעות.

וראיתי בשו"ת אג"מ (או"ח ח"ד סי' ע"ב) דהמניח מעות על ס"ת (על מנת שישאר שם כל השבת) אין הס"ת נעשית בסיס כיון שהוא בזיון גדול להס"ת ונגד הקדושה של הס"ת, על כן הרי זה דומה למניח מוקצה ע"ג דבר של חבירו עיי"ב, מ"מ בעצמו כתב שם שאם מניח מעות ע"ג ספר נעשה בסיס איליו, ואולי דלדידיה כמו כן נמי בתוך הספר, וצ"ע.

☆☆☆

סימן תקס"ה

שאלה 77 - הניח מער"ש מוקצה על דבר המותר באופן שנעשה בסיס ולאחר שכבר היה בביהכ"נ בכניסת השבת

התיישב בדעתו שאין רצונו שחפץ המוקצה יהיה שם אבל קשה לו עכשיו לחזור הביתה ליטלו משם האם מהני מה שהתיישב בדעתו שאינו רוצה שיהא מונח שם וכשיחזור הביתה לאחר תפ"ע ינערנו משם.

תשובה - מהני (לבטל הבסיס

דמעיקרא). הגם שמסחבר שמי שהוא בביתו בער"ש ומתחרט שהניח מוקצה על היתר, אבל לא נטל לטרחה ולהסיר משם המוקצה, דלא מהני התחרטותו, דאין מחשבה מוציא מידי מעשה, ואין דינו כשכח כיון שלמעשה הוא יודע שהוא מונח שם סוף מעשה במחשבה תחילה, אבל בכה"ג שהוא נמצא רחוק מביתו והוא טירחה גדולה לו לחזור הביתה (או אינו יכול מפני שאז יפסיד תפלת מנחה או קבלת שבת בציבור) שמהני מחשבה גרידא, ובכה"ג מחשבה כמעשה דמי.

ועי' ס' שלמי יהונתן (ח"ג פ"ו ס"ד) בכי"ב כשנמלך להסירו סמוך לחשיכה אלא שאז כבר אינו יכול להסירו משם, ובס' שש"כ (פ"ב הערה קע"ח) ובס' ה"י שבת בשבת (ב' ע' שס"ב).

ובפרט אם בדעתו שבליילה כשיגיע לביתו ינערנו משם שאז יש עוד סברת כעה"ת שכל שלא היה בדעתו שישאר שם על כל השבת לא הוי בסיס (אף שבביהש"מ רצה שיהיה שם).

☆☆☆

סימן תקס"ו

שאלה - הניח בכוונה מער"ש חפץ א' על משנהו ולא ידע בכלל שחפץ זה (העליונה) מוקצה ונודע לו בשבת מהו לטלטל הבסיס.

תשובה - ספק. לכאורה תלוי בתקירת האחרונים בטעם דמוקצה של בסיס, אם הוא משום שהבסיס נעשית טפילה למה

שעליו ובטילה איליו (בסיס), או שהוא משו שמוקצה מונחת עליו שהוא מוקצה הרי לא שלמה להגרשז"א

סימ'

שאלה - הניח כ (שההיתר)

חבירו והסיר משם האיסור (השאלה עורך שם שולחו המנורה וסידור ו הסידור ונט

הניח חלה על הז תינוק נטל את

תשובה - יש להאין

תשובה (ח"ג סי' י" שאחרים אינן יכולין הרמ"א שאם אחרי המותר של חבירו ג דבר שאינו שלו עיי' בטעם מוקצה דבי להמוקצה ובטילה למעשה לא נעשית דהבעלים מצדם בי מיהו לאידך טעמא מיניה בכה"ג לא הו במתלוקת האחרון תקס"ח) במי שהניח שהיה בדעתו כל (החשוב יותר) אלא אלא שכנידונינו עי' ה

נשמת דיני בסיס לאיסור - ולאיסור ולהיתר שבת תקמוז

מחזיקו ולא מעמידו כלל, ואין לו סיבה מיוחדת שהמנורה צריכה לעמוד על המפה (או לא שנא). ויש כמה שיטות בזה ונפרטם בקיצור.

א] להטו"ן כל המפה נעשה בסיס להנרות [דלא ס"ל כשיטת המג"א המוכח בדברינו להלן, שהוא סברת השואל שבתשו' המהרא"י (תרה"ד ח"ב סי' קצ"ג), אלא כהמהרא"י שם דלא שנא, ואפילו הניח באקראי זה על זה דנעשה בסיס]. וע' בלבושי שרד דלהטו"ז כל המפה אסורה וע' להלן, וכן סתם בקיצור שו"ע (סי' פ"ט ס"ב) שאם לא השיים חלות על השולחן אסור לטלטל המפה (והשולחן), וכ"ה בס' חסד לאלפים (שט-כד).

ב] דעת שו"ע הרב (סי' ש"ט ס"ט, וסי' רע"ז ס"ו) דלעולם לא נעשה המפה בסיס, והטעם משום דאין רצונו של האדם שיהיו הנרות מונחים דייקא על המפה, אלא עיקר רצונו שיהיו מונחין על השולחן, אלא היות שהוא רוצה ג"כ שיהיה מפה על השולחן, ואינו יכול להניח המפה ממעל הנרות על כן בהכרח צריך הוא לשום המפה מתחת לנרות [ובנוי על יסוד דברי המג"א (סי' ש"ט סק"ו כהשואל שבתשו' תרה"ד) דלא מיקרי בסיס אא"כ הניח עליו את דבר המוקצה על מנת שיתיישב עליו בטוב, אבל מה שמניחין בדרך אקראי כמו שרגילין להשיים בתיבה חפצים אלו על גבי אלו מפני שאין לו ריווח לפנות לכל חפץ מקום בשולי התיבה בכה"ג לא חשיב כמניח אלא כשוכח], וכה"ד הבית מאיר, וכן נוטה בס' מור וקציעה וכוה בס' התעוררות תשובה (ח"ג סי' י"ד ד"ה אבל), וכ' במ"ב (סקי"ח) דבמקום הצורך יש להקל כוונתייהו, ומדבריו בשעה"צ שם (סקכ"ד) משמע שאף לכתחלה יכולין להקל כן.

ג] ובבית מאיר כ' שלדעת רש"י ג"כ לעולם לא נעשה המפה בסיס להנרות, שכתב דכיסוי קדירה לא נעשה בסיס לצמר המוקצה שעל גבה לפי שאינו עשוי אלא לכסות את

בוערות ונתבאר בס"ד בסי' שפ"ו ובסי' שפ"ז ובסי' ש"צ.

וע"ע בדברינו להלן בסי' תרל"ד למה לא חשיב נר הדולק (בביהש"מ"ש) גמרו בידי אדם שבכה"ג לא אמרינן מיגו דאתקצאי, וע"ע בדברינו שם במי שיש לו חולה בתוך ביתו שצריך לנר בביהש"מ"ש שמותרת בטלטול לאחר שתוכבה שמוכנת לטלטול בביהש"מ"ש, עו"ש מהפמ"ג (סי' ש"י משב"ז סק"ב) הנכרי שהדליק נר בביהש"מ"ש (פי' מבעו"י) מותר לישראל לטלטלו כשבת לאחר שתוכבה, ויוצא דס"ל דבעוד המוקצה עליו אסור מטעם בסיס אף בנכרי, ורק דלאחר שהוסר מותר ולא אמרינן מיגו דאיתקצאי וכו', וה"ה כשציווה ישראל לנכרי להדליק לו נר בביהש"מ"ש (לצורך מצוה או כשהוא טרוד ונחפז עליו (כגר יארצי"ט) דמותרת בטלטול לאחר שתוכבה עיי"ב"ש.

א"א"א

סימן תר"ה

74 שא"ל - אם המפה שעל השולחן שמונה עליה הפמאטות ונרות של שבת (בלא דבר היתר) נעשה (כולה) בסיס להנרות (והמנורה) או שאר חפצי מוקצה המוקצים מחמת גופן [כששכח להניח חלות להם וש"א"ד על השולחן מבעו"י].

תשובה - יש להקל, וטוב שלא יגע בחלק המפה שהיה מונח מתחת הנרות המוקצין [ואם הוא מפה של פלעסטיק יכול לקרוע קצה המפה היוצא מתחת המנורה, כדי שלא יצטרך כלל לטלטל חלק המפה שמונחת תחת המנורה]. [פמוט' פירושו מנורה (לייכטער) כבמס' שבת (דף מד. קכ"א:)], נידון שאלתינו תלוי במחלוקת הפוסקים אי המפה שמתחת הנרות ג"כ נעשה בסיס להנרות (כמו השולחן) או לא כיון שאין חועלת בהמוקצה (המנורה) בהמפה, שאינו

הקדירה, והכא נמי המפה לא נעשה אלא לכסות את השולחן, והנר שמניח עליה לא להניחו על המפה כוונתו אלא להאיר על השולחן, וכ"כ בחמד משה והביא רש"י זו להלכה אפילו להחולקים על המג"א, וכן בס' תורת שבת (סק"ה) התיר מטעם זה [וע' בס' קצודה"ש החילוק שבין טעם זה לטעם המג"א והגר"ו].

ד] דעת הפמ"ג (עפ"ד הטו"ז) שרק חלק המפה שעליה מונח הנרות הוא דנעשה בסיס [ועיי"ש בפרמ"ג דאילו שאר המפה מותר לכופלה, דלא נעשה בסיס רק מקום עמידת הנרות, אבל להסיר כולה מעל גבי השולחן אסור]. וסברתו דלא דמי לשולחן שכל השולחן נעשה בסיס להאיסור שמונח עלה משום דכל השולחן נצרך להחזקת התפוצים שמונחים עליה וכולה משמשת להאיסור על כן כולה נעשה בסיס להאיסור, משא"כ מפה שחלק המפה שאינו מתחת המנורה או הנרות אינה משמשת כלום להמוקצה, וכ"כ באשל אברהם (בוטשאטש) שפשיטא שמה שאינו תחת המנורה שלא נעשה בסיס להאיסור (המנורה), וכ"ה בס' דרך החיים [והסכים עמו בשו"ת אגרו"מ ח"ד סי' ע"ג].

ה] דעת הא"ר (בסי' רע"ז סק"א) שהמפה לא נעשה בסיס להנרות משום דעיקר חשמישו בשביל השולחן (כמו דקיי"ל שם שאם קבע נרות על הדלת לא נעשה הדלת בסיס להנרות לפי שהדלת לא נעשית להיות בסיס להנר רק לשמש הבית וכטלה אצלו לא להנר), וכזה כ' בס' בית מאיר (ציין עליו המ"ב בשעה"צ סקכ"ד) דהמפה לא נעשה בסיס שהמפה מוכנת לצורך השולחן לכסותו, והנר שהניח עליה לא להניחו על המפה מתכוון אלא להאיר בשולחן, כמו שמה"ט לא נעשה כיסוי קדירה בסיס להגיזין שעליה בסוס"י רנ"ט.

ו] בערוה"ש (סי' ש"ט סי"א) כ' טעם אחר להקל משום דהשולחן נעשה בסיס להמפה והנרות, וכן המפה (עצמה) נעשה

בסיס להנרות והשולחן, והוי בסיס לאיסור ולהיתר [והיינו דס"ל בעלמא דבסיס שהוא ממעל הכלי (לשמש הכלי) כגון כיסוי כלי שממעל הכלי נעשה הכיסוי בסיס להכלי שמתחתיו, על כן הו"ל המפה בסיס לאיסור ולהיתר, ולכן המפה נעשה בסיס להנרות והשולחן, ובמק"א כתבנו מזה ואכ"מ], וצע"ק כיון דהמפה נעשה בעיקר לשמש את השולחן א"כ בטילה להשולחן והשולחן דהוא בסיס להנרות בטילה להמנורה.

ז] למעשה הנה כבר הבאנו למעלה מהמ"ב שנוטה להקל לגמרי, ועכ"פ לעת הצורך כ' שיש להקל (חזינן עכ"פ שלא מלאו לבו להקל לגמרי).

ובשו"ת אגרו"מ (או"ח ח"ד סי' ע"ג) כ' לחדש דמה שכ' המ"ב וש"א דהמפה לא חשיב בסיס דינודנית כאילו ניתן שם באקראי, זה דוקא בזמניהם שהיו משימים עוד מפה ממעל המאכלים (לכסות השולחן בשולחן כשעת קידוש), משא"כ מפות שלנו שמכסות השולחן נעשית בסיס, ואינה נחשבת בסיס באקראי, דהא מקפידין שכל השולחן יהיה מכוסה בשבת, ובהכרח שהמנורה יהיה ממעל המפה דייקא (והמ"ב לא דק בלישניה) עיי"ב, ואין בדבריו הכרח שסוכ"ס אין שום תועלת להמנורה במה שהמנורה תחתיו, וכ' בס' שולחן המבואר (ע' שנ"ב) דמ"מ אף האגרו"מ יודה דהמפה של פלעסטיק שמשימין על המפה הלבנה (שלא תתלכלך) שאינה נעשית בסיס (לסברת המ"ב) מאחר שאין פורסין אותה על השולחן אלא לזמן הסעודה שלא תתלכלך המפה התחתונה, ולא חשש לפנות למנורה מקום על המפה גופיה, על כן מודה דהוי כאקראי.

ו] ונראה דעכ"פ אם ידקדק שלא יגע בחלק המפה שהיה מונח תחת הנרות שיש להקל בשופי, בצירוף שיטת הפמ"ג דאף להטו"ז (האוסר) לא נעשה בסיס רק חלק המפה שמונח

תחת המנורה, לא וממילא שאם יגע רי בסיס כרי לטלטלו דו עמו נמי גם חלק המנורה כרי בגדר טלנ שבעיקרו הוי לצורך אברהם הנ"ל כ' שאי תחת המנורה לגרום המנורה וכו' (פי' שאי שאינו תחת המנורה ז חלק שמתחת המנורה במהדורה תניא שו

ו] ואגב להבנת דברי (בריבועים) שממעל הלחם משנה שמתחת הלחם משנ השולחן שני מפות השולחן, א' על הי הלחמים (ושאר המא היו פורסים עוד מפה הלחמים והתבשילים היו משימין ממעל ש כופלים את המפה ה וכלי האכילה ואוכליני בזמנינו אין נהוג כן, קטנה לכסות בו את הנרות מונחים עליה סי

עוד סברא להקל עי (המובא בשו"ע אין בדעתו שיהיה ה נעשה בסיס, ויוצא מו המנורה לא נעשה בסי שחודלק כל השבת, ו' שעות, נמצא שלא ד

עליה כל השבת כולה, ועי' מה שהארכנו בסי' תקס"ו בשיטת הטו"ז האלו.

יש לו על השולחן מפה של פלעסטיק ועליה הדליק נרות שבת (בלא מנורה, כגון שהדביק נרות על נייר אלומינום, או שהדליק טרעוולער"ס-ליכ"ט) ולא הניח חלות על השולחן מבעו"י אי מותר לגלגל ולהסיר הפלעסטיק המלוכלך (ביחד עם שיורי הנרות).

תלוי במחלוקת הנ"ל אם המפה של פלעסטיק נעשית בסיס וכתבנו שיש להקל לעת הצורך. L

→ לחתוך שאריות המפה היוצא מתחת המנורה

ומזה שכתבנו למעלה שיכול לחתוך קצה המפה היוצא מתחת המנורה, כדי שלא יצטרך כלל לטלטל חלק המפה שמונחת תחת המנורה, נראה שלא מיבעיא לשיטת השו"ע הרב (סי' שי"ד) בדבר שהוא גוף ליכא ביה משום מלאכת קורע כלל (א"כ הכא נמי פלעסטיק הוא לפנינו גוף אחד), אלא אף להמ"ב (בבה"ל שם בסי' ש"מ) שחולק עליו, מ"מ מבואר בפוסקים דקריעה דרך קלקול לצורך שבת מותר, הכא נמי הוא בדרך קלקול שהוא רוצה לחתוך חלק המפה המלוכלך כדי לזורקו לאשפה (וטוב שידקדק בשעה שחותכו שיחתכנו בדרך קריעה וקלקול, לא קריעה מיושרת).

גם אין בזה משום מלאכת "מחתך" שהרי איסור מחתך הוא רק כשמחתכו "למדה" [ע' בדברינו בנשמת שבת חלק ד' בבירורי הלכות לשו"ע סי' שכ"ב], והכא בכה"ג (שרוצה לזרוק לאשפה חלק המפה המחותר) שום אדם אינו מכון בחיתוכו לשום מדה בעולם. L

→ שאלה - נתן הטס עם הנרות של שבת

ע"ג הפלעסטיק שעל גבי השולחן וגם הניח חלות על השולחן מבעו"י ובשבת רוצה להחליף הפלעסטיק (לחדשה

תחת המנורה, לא שאר כל שאריות המפה, וממילא שאם יגע רק בחלק המפה שלא נעשה בסיס כדי לטלטלו דרך שם, הגם שאגב מיטלטל עמו נמי גם חלק המפה שהיתה מתחת הנרות זה כבר הוי בגדר טלטול מן הצד דמותו (כיון שבעיקרו הוי לצורך דבר המותר), מיהו באשל אברהם הנ"ל כי שאין לטלטל חוץ למקום שהיה תחת המנורה לגרום תנועה למה שהיה תחת המנורה וכו' (פי' שאינו מותר לטלטל חלק המפה שאינו תחת המנורה אלא כשאינו מיטלטל אגבו חלק שמתחת המנורה) וסיים בצ"ע, שו"ר בדבריו במהדורה תניא שיוצא מדבריו להקל בכה"ג בצ"ע.

וואגב להבנת דברי המ"ב (סי' ש"ט סק"ח, בריבועים) שכתב לחלק בין המפה שממעל הלחם משנה (שעל השולחן) לבין המפה שמתחת הלחם משנה, שבזמנם היה להם על השולחן שני מפות גדולות שהיו מכסים כל השולחן, אי על השולחן, ועליה היו נותנים הלחמים (ושאר המאכלים שעל השולחן) ואח"כ היו פורסים עוד מפה לכסות את כל השולחן עם הלחמים והתבשילים וכלי אכילה שעליה, והנרות היו משימין ממעל שני המפות, ואחר קידוש היו כופלים את המפה העליונה, ומגלים את הלחמים וכלי האכילה ואוכלים (ועטו"ז ריש סק"א), אבל בזמנינו אין נהוג כן, שהמפה העליונה הוא מפה קטנה לכסות בו את הלחם משנה גרידא, ואין הנרות מונחים עליהם כלל, ועשו"ת אגר"מ (ח" סי' ע"ג).

עוד סברא להקל על פי שיטת הבעל התרומות (המובא בשו"ע סי' ש"ט ס"ד) שס"ל דאם אין בדעתו שיהיה המוקצה עליה כל השבת לא נעשה בסיס, ויוצא מדברי הטו"ז דלדידיה אף גוף המנורה לא נעשה בסיס להנר, כיון שאין שמן בנר שתודלק כל השבת, ועל כרחין תוכבה לאחר איוה שעות, נמצא שלא היה בדעתו שהמוקצה יהיה

לאיסור
ממעל
הכלי
הו"ל
נעשה
מזה
שמש
הוא

המ"ב
לעת
לבו

דש
לא
זה
זעל
ועת
לחן
הא
בת,
קא
ריו
מה
ע'
של
לא
ב)
מן
לא
לל

ק
ש
ז
ח

הנקיה) אי מותר להסירו כשמוציא גם חלק הפלעסטיק שמתחת הטס והנרות.

תשובה - יש להקל. לא מיבעיא אם הי' חלות על השולחן בביהשמ"ש באופן שהפלעסטיק לא נעשה בסיס להנרות מותר לו להוציאה, ויחזיק בידו אחת את הטס (כרי שתושאר במקומו) ובידו האחרת יגרור הפלעסטיק מתחתיו (ויזהר שלא ידחוף בידים את הטס לאחור, ומהיות טוב שיחזיק בו באציליו ידיו, ואז מותר לו אף לדחפו בידו לאחור דהו"ל טלטול בגופו עשו"ע הרב סי' רע"ו ס"ט), [מ"מ נראה שאח"כ לא ילטל בידו חלק המפה שהיו מתחת הנרות לחוש להסוכרים (פמ"ג ל"ד הטו"ז) דבלא היתר על המפה לא נעשה בסיס רק אותו חלק המפה שמתחת המנורה, וממילא גם להיפך כשמצד א' מן המפה מונחים נרות ובצדו השני מונחים חלות עדיין חלק המפה שמתחת הנרות הוי בסיס לאיסור גרידא].

אלא אף אם לא היו חלות על השולחן כלל נראה דמותר לעשות ככל הנ"ל לפי מה שהסכימו כמה אחרונים (ובשו"ע הרב ובי"מ ומ"ב ועוד) דבכל אופן המפה לא נעשה בסיס להנרות (שאינן כוונתו שיהי' הנרות דייקא על גבי המפה, אלא שאי אפשר לו לפנות מקום על השולחן להנרות בנפרד ולהמפה בנפרד), ואף לפי"ד הפמ"ג שחלק המפה שהוא מתחת הנרות נעשה בסיס להנרות מ"מ שאר המפה אינה בסיס וכשהוא אוהז בחלק האחר אף שמושך גם אותו החלק שהוא מתחת להנרות הוא רק בגדר טלטול מה"צ (לאותה החלק) ומותר כיון שהוא לצורך דבר המותר.

L
☆☆☆

סימן תר"ה-ב

שאלה - נתן הטס עם הנרות של שבת ע"ג הפלעסטיק שעל גבי השולחן ורוצה להחליף הפלעסטיק

(לחדשה הנקי') אי מותר להוציא הפלעסטיק מתחת הטס והנרות.

תשובה - מותר, בתנאי שלא ילטל ולא יניע בידו את גוף המנורה.

לא מיבעיא אם הי' חלות על השולחן בביהשמ"ש באופן שהפלעסטיק לא נעשה בסיס להנרות שמותר לו להוציאה, ויחזיק בידו אחת את הטס (שלא תזוז ממקומו) ובידו האחרת יגרור הפלעסטיק מתחתיו (ויזהר שלא ידחוף בידים את הטס לאחור, ומהיות טוב שיחזיק בו באציליו ידיו, ואז מותר לו אף לדחפו בידו לאחור דהו"ל טלטול בגופו), אלא אף אם לא היו חלות על השולחן מותר לעשות ככל הנ"ל לפי"מ שהסכימו כמה אחרונים (ובשו"ע הרב ובמ"ב ועוד) דבכל אופן המפה לא נעשה בסיס להנרות (שאינן כוונתו שיהי' הנרות דייקא ע"ג המפה אלא שא"א לן לפנות מקום על השולחן להנרות בנפרד ולהמפה בנפרד) כמובא בדבריו בסי' הקודם, ואף לפי"ד הפמ"ג שחלק המפה שהוא מתחת הנרות נעשה בסיס להנרות מ"מ שאר המפה אינה בסיס וכשהוא אוהז בחלק האחר אף שמושך גם אותו החלק שהוא מתחת להנרות הוא רק בגדר טלטול מה"צ (לאותה החלק) ומותר כיון שהוא לצורך דבר המותר (אלא שלפי שו"ע הרב ודעימיה מותר אח"כ אף לאחוז בחלק המפה שהיתה תחת המנורה, אבל לפי הפמ"ג לא יאחוז שם, רק בחלק המפה שלא היתה תחת המנורה ויגלגלה דרך

L (ס.)

☆☆☆

סימן תר"ה-ג

שאלה - מי שדרכו לשום מפה (מהודרת) מתחת הטס (שעליו הנרות) ונתכפלה מהו ליישרו ולטלטלו.

תשובה - יש לאסור. רוב טעמי הקולות שהבאנו בסי' תר"ה שהמפה שעל

השולחן לא נעשה בסיס שמיוחדין בשביל (נוי) של הפמ"ג (דשייך גם כמה פוסקים דבעלמא בזה יש לנהוג חומו ליישרן (דאפילו לצוגו בס' התעוררות תשובו דאלו המפה הקטנה יתטנף המפה הגדולה בסיס עיי"ש

סימ

שאלה - אי מו
על 'המ

נרות שבת) כדי
ולהיתר שיהא ר

תשובה - הו
מהני.

דנר והשמן והפתילה לדבר האסור פרש"י שעל כן לא אמרינן (השלהבת) ולהיתר דע"ט מביא מהריב" מקילים ליתן מבעו"י בסיס לאיסור ולהיו שצריך שהלחם יהיה דהכוונה מהשלהבת) שאף אם יתן דבר חט דבר חשוב) לא ברור המנורה לשויה בס' שהשמן שבנר [להמג חשוב לו לעולם יוח לפי שהוא צריך לו שהוא דולק" עכ" הריב"ש המנהג דזה לטלטלה

ודברי הריב"ש הובא להלכה בשו"ע שם (ס"ג) אלא שהמחבר כתבו בסכינתא חריפתא "שאין לסמוך על היתר הנ"ל" (אף שבב"י העתיק ד' הריב"ש כלשונו שרק פיקפק בדבר), אלא שלא ביאר המחבר למה החליט דלא מהני, ואנכי הרואה כמה טעמים בדבר הלבוש (ס"ד) ובטו"ז (ס"ד) הביאו הסברא הנ"ל מפני שהשלהבת חשוב לו יותר מהדבר שנותן עליו לפי שהוא צריך לו עתה (למצותו. שם) בשעה שהוא דולק (וא"כ בטל דבר ההיתר נגד האיסור של הנר והוי בסיס לאיסור לחוד) וכ"ה בבאה"ט שם [אלא שאכתי צ"ע דהריב"ש כ' רק 'דלא ברור דמהני כנ"ל, ואילו המחבר החליט שאין לסמוך על היתר זה].

והמג"א (סוסק"ה) פ"י טעם המחבר (ע"פ רש"י) דלא מהני שימת לחם על המנורה משום שאין המנורה עשויה לכך, שעיקר עשייתה רק בשביל השלהבת, וכ"ה בשו"ע הרב (ס"ד) ובמ"ב (סק"י) [ובס' תוס"ש סק"ז מביא ב' הטעמים].

ובס' לבושי שרד כ' משום דצריך הרכה לחם לבטל חשיכות השמן (השלהבת) ואין זה במציאות שיניח כל כך הרבה (פ"י) לחם על המנורה) עכ"ד [וצע"ק לשון שו"ע הרב שכ' נמי דלא מהני שיניח על הנר מבעו"י 'מעט לחם' או שאר דבר המותר מפני שהנר מיוחד בשביל הנרות וכו', דלכאורה מהאי טעמא אפילו הרבה לחם לא יועיל], ומשמע מדבריו דבאמת לא החליט המחבר כאן בשו"ע "שאין לסמוך עליו" (על היתר הנ"ל) אלא כשמשים מעט לחם (שזה באמת כ' הריב"ש בהחלט דלא מהני), אבל אם ישום עלה דבר חשוב אחר שחשוב לו יותר מהשמן (השלהבת) באמת מהני.

ונידון שאלתינו תלוי בהנ"ל דלטעם המג"א ודאי דלא מהני גם בכה"ג, שסוכ"ס המנורה מיוחדת בשביל הנרות (שו"ר כן בפמ"ג

השולחן לא נעשה בסיס לא שייך במפה הזה כיון שמיחדין בשביל (נוי) הנרות, מלבד טעם (הד') של הפמ"ג (דשייך גם בזה), וכיון שממילא דעת כמה פוסקים דבעלמא כל מפה נעשית בסיס עכ"פ בזה יש לנהוג חומרא, וממילא שיהא אסור ליישרן (דאפילו לצוגומ"ק אסורין בטלטול), וכזה בס' התעוררות תשובה (ח"ג סי' י"ד ד"ה אבל) דאילו המפה הקטנה שסביב הנרות כדי שלא יתטנף המפה הגדולה שאוכלין עליו ודאי הוי בסיס עי"ש כל שכן נידונינו.

L ☆☆☆

סימן תר"ז

שאלה - אי מהני שיתלה תכשיט יקר על 'המנורה - פמוטות' (של נרות שבת) כדי לשוויה בסיס לאיסור ולהיתר שיהא רשאי לטלטלו בשבת.

תשובה - ההוראה המקובלת דלא

מהני. יוצא ממס' שבת (דף מז.) דנר והשמן והפתילה מוקצין הואיל דנעשה בסיס לדבר האסור פרש"י השלהבת. (ועי"ש בתוס' שעל כן לא אמרינן דהנר הוא בסיס לאיסור (השלהבת) ולהיתר (השמן)), והנה הב"י בסי' רע"ט מביא מהריב"ש (סי' צ"ג) שמביא שיש מקילים ליתן מבעו"י לחם על גוף המנורה לשוויה בסיס לאיסור ולהיתר, וכתב ע"ז שהא ודאי שצריך שהלחם יהיה יותר חשוב מהשמן [במג"א דהכוונה מהשלהבת] ולא סגי במעט לחם, אלא שאף אם יתן דבר חשוב (פ"י הרבה לחם, או שאר דבר חשוב) לא ברור שמהני (נתינת לחם על גוף המנורה לשוויה בסיס לאיסור ולהיתר) "לפי שהשמן שכנר [להמג"א הנ"ל הכוונה להשלהבת] חשוב לו לעולם יותר מהדבר המותר שנותן בו, לפי שהוא צריך לו עתה (למצותו. שם) בשעה שהוא דולק" עכ"ד [אלא שלמעשה מיישב הריב"ש המנהג דזה משווייהו כאילו הותנה עלה לטלטלה לאחר שתוכבה].

להוציא

יטלטל

גוף

השולחן

שה בסיס

אחת את

רת יגרור

ה בידים

באצילין

הר דהו"ל

חלות על

שהסכימו

הד) דבכל

זין כוונתו

שא"א לו

ולהמפה

ה לפי"ד

ות נעשה

נה בסיס

גם אותו

יר טלטול

וא לצורך

מיה מותר

תה תחת

רק בחלק

לנה דרך

ם מפה

ז (שעליו

טלטלו.

זי הקולות

מפה שעל

דלהמג"א לא מהני אף אם מניח דבר חשוב
'מאוד', ואולי לטעם הלבושי שרד מהני בזה
(כמו דמהני לחם הרבה כ"כ), אלא שצ"ע לטעם
הריב"ש (והלבוש וט"ז) שיל"ע בכוננת הריב"ש
(שכתב שהשמן חשוב לו לעולם יותר מהדבר
המותר שנותן בו, לפי שהוא צריך לו עתה
(למצותו) בשעה שהוא דולק) אם כוונתו שמהאי
טעמא שום דבר בעולם לא יועיל לבטל כנגדו
חשיבות הנר (לפי שהוא צריך לו עתה) (למצותו.
שם) בשעה שהוא דולק.

← **ולענ"ד** נראה כוונתו שהיות שהמנורה מיועדת
למצות נרות שבת על כן לעולם המנורה
נעשית בעיקר בסיס להנרות משום שבשעה
שרולקין הנרות הוא צריך להמנורה בשביל מצות
הנרות דייקא, שו"ר נמי בפמ"ג במשב"ז שכ' ע"ד
הטור"ז הנ"ל 'דאפשר' אפילו נתן שם דבר חשוב
מאוד מ"מ עיקרו של נר בסיס לשלהבת (מ"מ
משמע דלא ברירא ליה כן בהחלט), והלום ראיתי
בשו"ת אור לציון (ח"ב פי"ח סי' כ"א) שכ' דמה
דמבואר בשו"ע דלא מהני שימת חלה ע"ג
המנורה זה דוקא מעט לחם שאינו חשוב, אבל
בפת שלימה וכדומה שהוא יותר חשוב מן הנר
ודאי שאפשר לטלטל על ידו את המנורה, ובפרט
בימינו שאין משתמשין לאור הנר, אלא לאור
העלעקטער, ודאי שהפת חשובה יותר עיי"ב,
והיינו דנקט כהלבושי שרד הנ"ל.

מיהו במנורות היקרות של זמנינו דמצד עצמן
הן מוקצין מחמת חסרון כיס (ע' בדברינו
בסי' קי"ז) בעינן נמי שההיתר יהא חשוב יותר
מעצם המנורה.

← **וכן** נפק"מ בין הטעמים נ"ל אם לכו"ע מהני
שימת חלה על שולחן שבת שיש עליה
מנורה דלוקה בביהשמ"ש, דלטעם המג"א ודאי
מהני דהשולחן מיוחד גם לחם, ולטעם הלבושי
שרד מהני נתינת הרבה לחם (או חלה גדולה),
אבל לטעם הריב"ש צע"ק (דסוכ"ס הוא צריך

להנרות כשביל מצות נרות שבת), מיהו מסתבר
דמהני אף לדידיה לפי הנ"ל בביאור ד' הריב"ש
דרוקא לגבי המנורה הוא דלא מהני שקבועה
למצותיה, משא"כ לגבי השולחן אמרין דאדרבה
מצות סעודת שבת חשוב ליה יותר ממצות נרות
שבת, וכ"כ בחי"א (כלל ס"ז ס"ד) דהלחם חשוב
יותר מהאיסור "שהרי צריך לסעודת שבת".

והלום ראיתי עוד בס' חי"א (כלל ס"ז סי"ט)
דלא מהני נתינת היתר על מנורה
המוקצית דהנר חשוב לו בלילה יותר מההיתר
שעל המנורה עיי"ש, וכיו"ב כ' בס' ערוה"ש
(סי"ב) בסברת המחבר דלגבי השמן והשלהבת
שמאירים בליל שבת אין בהלחם שום חשיבות
כנגדם לפי שהוא צריך להם עתה עיי"ב, ולא
ידעתי כוונתם שהרי צריך גם להלחם (וכשישאלו
את האדם מה בוחר יותר נרות או לחם יבחר
בלחם, שאדם יכול להסתדר בלחם בלא נרות,
אבל לא בנרות בלא לחם) ודוק, ואולי כוונתם
דבביהשמ"ש עצמו נחוץ לו הנר יותר, דאז אינו
אוכל הסעודה, ונמצא שבביהשמ"ש נעשה בסיס
להנרות, וממילא דנשאר בסיס לאיסור כל השבת
וצ"ע, ובאמת למעשה סיים הערוה"ש שסכרא זו
אינו ברורה כל כך דאם רק יש חשיבות בהלחם
מה לנו מה שצריך עתה להשמן והשלהבת, ובגמ'
משמע דתלוי רק בעצם החשיבות ולא בהזמן
עכ"ל,

ובכ"ל בזה"ז לא שייך כל כך סברתם שאין הנר
חשוב להאדם כל כך (אפילו בלילה)
שאין נהנין לאורה שהרי יש נרות עלעקטערים
לרווחה, ועיקר נרות שבת בזה"ז אינו אלא לכבוד.

ובכ"ל הנ"ל יש לדון באותן שמדליקין נרות
חנוכה ליד פתח הבית מבחוץ, וקובעים
המנורה בארגז זכוכית מיוחדת, דלא מהני שישים
לתוכה דבר המותר כדי להחיר טלטול הארגז
(אפילו לצורך מקומו) דהארגז מיוחד אך ורק
בשבת המנורה.

L

• **וכ'** בהג' רע"א דלפי ס'
משום שהנרות חשו
למצותו, ממילא אם יש לו
דמהני נתינת לחם על המנורה
ברוך סי' ג') [ומצוי בזמנינו
בכמה מנורות במקומות נפר
תורה להמהרש"ס, משא"כ
במנורות יקרות וידן שמוקצ'
חס"כ לא מהני

☆☆☆

סימן תו

שאלה - אי מהני ש'
חתיכת פת על
'כסף' שעליו מונח המנור
בשבת להגביה ולטלטל
(המנורה) בשביל צורן

תשובה - בטס של נ'
(אם לא שדו

על הטס הכסף גם
בטלטול). כבר כתבנו מזו
ח"א סי' מ"ה שהגם שמדכו
א"א סקי"ד) יוצא דמהני (כ'
דהטס נעשית בסיס לאיסו
(הפת) חשיב טפי (אלא שסי'
למעשה הדבר נוטה דנ'
להרלקת הנרות בטסין יקרות
בני אדם להקפיד ביותר שי'
שום דבר חוץ מהנרות
ותחלקלל) על כן דין הטס נ'
בפוסקים דלא מהני שישו
לטלטל על ידי כך, כיון ט'
לנרות, ולא לדברים אחרים
מזה מסתבר דהטס מצד ע'
חסרון כיס' כיון שמקפידו
לטלטלה לשימושים אחרים